

Vold mot lesbiske og homofile tenåringer

En representativ undersøkelse av omfang, risiko og beskyttelse - Ung i Oslo 2006

Bera Ulstein Moseng

Vold mot lesbiske og homofile tenåringer

En representativ undersøkelse av omfang, risiko og
beskyttelse. Ung i Oslo 2006

BERA ULSTEIN MOSENG

Norsk institutt for forskning om
oppvekst, velferd og aldring
NOVA Rapport 19/2007

Norsk institutt for forskning om oppvekst, velferd og aldring (NOVA) ble opprettet i 1996 og er et statlig forvaltningsorgan med særskilte fullmakter. Instituttet er administrativt underlagt Kunnskapsdepartementet (KD).

Instituttet har som formål å drive forskning og utviklingsarbeid som kan bidra til økt kunnskap om sosiale forhold og endringsprosesser. Instituttet skal fokusere på problemstillinger om livsløp, levekår og livskvalitet, samt velferds-samfunnets tiltak og tjenester.

Instituttet har et særlig ansvar for å

- utføre forskning om sosiale problemer, offentlige tjenester og overføringsordninger
- ivareta og videreutvikle forskning om familie, barn og unge og deres oppvekstvilkår
- ivareta og videreutvikle forskning, forsøks- og utviklingsarbeid med særlig vekt på utsatte grupper og barnevernets temaer, målgrupper og organisering
- ivareta og videreutvikle gerontologisk forskning og forsøksvirksomhet, herunder også gerontologien som tverrfaglig vitenskap

Instituttet skal sammenholde innsikt fra ulike fagområder for å belyse problemene i et helhetlig og tverrfaglig perspektiv.

© Norsk institutt for forskning om oppvekst,
velferd og aldring (NOVA) 2007
NOVA – Norwegian Social Research
ISBN 978-82-7894-270-3
ISSN 0808-5013

Illustrasjonsfoto: © Lill-Ann Chepstow-Lusty
Desktop: Torhild Sager
Trykk: Allkopi

Henvendelser vedrørende publikasjoner kan rettes til:
Norsk institutt for forskning om oppvekst, velferd og aldring
Munthesgt. 29 · Postboks 3223 Elisenberg · 0208 Oslo
Telefon: 22 54 12 00
Telefaks: 22 54 12 01
Nettadresse: <http://www.nova.no>

Forord

Prosjektet *Vold mot lesbiske og homofile tenåringer – En representativ undersøkelse av omfang, risiko og beskyttelse* er utført av Bera Ulstein Moseng ved forskningsinstituttet NOVA (Norsk institutt for forskning om oppvekst, velferd og aldring), på oppdrag av LLH (Landsforeningen for lesbisk og homofil frigjøring) og finansiert av Justis- og politidepartementet. Prosjektet har, innenfor en tidsramme på fem måneder, hatt følgende målsettinger:

- å gi en dokumentasjon av diskriminering og vold mot lesbiske, homofile og bifile tenåringer med utgangspunkt i data fra Ung i Oslo 2006
- å problematisere en eventuell overrepresentasjon av vold i et helhetlig levekårsperspektiv
- å tilrettelegge for videre forebyggende arbeid og forskning gjennom å identifisere temaer og problemstillinger som bør stå i fokus ved fremtidige studier av voldsproblematikk blant lesbiske, homofile og bifile
- I tillegg til den foreliggende NOVA-rapporten, vil prosjektet kunne ut i to vitenskapelige artikler. Den ene, som omhandler vold i parforhold blant lesbiske, homofile og bifile tenåringer, skal publiseres i et internasjonalt tidsskrift. Den andre skal omhandle diskriminering av og vold mot lesbiske, bifile og homofile med innvandrerbakgrunn.

Arbeidet med rapporten baserer seg på to datakilder: Statistikk fra Ung i Oslo 2006, og som en referanse, Ung i Norge 2002. Ett og et halvt månedsverk har blitt brukt til å tilrettelegge databasen Ung i Oslo 2006. De resterende tre og et halvt månedsverkene har gått med til å analysere data og ferdigskrive rapporten.

Det er grunn til å understreke at denne rapporten er den aller første i Norge som studerer voldsproblematikk blant tenåringer med utgangspunkt i representative data og ut i fra et perspektiv knyttet til seksuell livsform og orientering. Av datamaterialet, samt de funn og problemstillinger som har framkommet ved denne fem måneders lange undersøkelsen, anes konturene av et forskningsfelt der en mer omfattende forskningsinnsats hadde vært ønskelig. Representativ forskningsbasert kunnskap om levekår og livskvalitet blant lesbiske og homofile er per i dag sårt savnet som grunnlagsmateriale for

norsk politikkutforming og helseforebyggende tiltak. Sammekjønnselskende gutter og jenters livssituasjon er sammensatt. Representative undersøkelser som Ung i Oslo 2006 gir tilgang til og kunnskaper om viktige sammekjønnsseksuelle livsformer som per definisjon ikke lar seg studere når inn-taket er kvalitative eller kvantitative miljø- og nettverksbaserte undersøkelser – inklusive internett. Ved sine statistiske sannsynlighetsutvalg motvirker representative studier en innebygd tendens ved kvalitative eller kvantitative ikke-representative undersøkelser til å rekruttere fra smale og homogene segmenter av den sammekjønnsseksuelle populasjonen.

Funn og resultater som framkommer ved denne omfangsundersøkelsen antyder behovet for at seksuell orientering regelmessig inkluderes i representative befolkningsbaserte levekårs- og helseundersøkelser. Dette for å få å få bedre oversikt over utviklingen eller mangel på utvikling i sammekjønnselskende kvinners og menns levekår og helse de siste tiårene i Norge. God politikkutforming forutsetter relevant forskningsbasert kunnskap – og per i dag finnes det utelukkende vitenskaplig dokumentasjon av livssituasjonen til de sammekjønnsseksuelle kvinner og menn som beveger seg i de lesbiske/homofile miljøene, på internettarenaen eller som har en kontakt med andre kvinner som har sex med kvinner eller menn som har sex med menn. Denne Ung i Oslo-undersøkelsen, så vel som Ung i Norge-undersøkelsen fra 2002, dokumenterer at det norske samfunnet fremdeles er preget av en strukturell skjevfordeling av levekår og helse etter seksuell orientering – særlig i det yngste tenåringssegmentet. Skjevfordelingen er markert og antyder behovet for nærmere kunnskap om de sosiale forhold og mekanismer som fremdeles evner å produsere og reprodusere forskjeller som mange vil anta var et tilbaketrukket stadium i norsk samfunnsnivå.

Forskeren bak undersøkelsen vil rette den først og aller største takken til Jon Reidar Øyan (leder av LLH) og Håkon Haugli (leder i Aps homonettverk), som sammen tok initiativ til å gjennomføre denne omfangsundersøkelsen. En styringsgruppe bestående av Hanne Byrke-Føkse, Anette Tanberg, Bård Stensli, Ingvill Størksen, Odd Petter Aas, Håkon Haugli, Bård Nylund og ledet av Jon Ole Whist har gitt mange og meget konstruktive innspill under skriveprosessen. Min «pal» Lill-Ann Chepstow-Lusty skal ha takk for å ha tatt seg tid til å kvalitetssikre det engelske sammendraget. Kunstneren Chepstow-Lusty skal ha en ennå større takk for fotografiet av

Gay Kidsen som illustrer forsiden på rapporten. En siste takk rettes faglig og administrativ leder ved Helseutvalget Rolf Martin Angeltvedt.

Leseansvarlig ved NOVA har vært forsker dr.philos. Elisiv Bakketeig. Med sin bakgrunn fra forskning omkring seksuelle overgrep og seksualisert vold har hun gitt gode og svært innsiktsfulle kommentarer til manuset. En takk til forsker dr.philos Lars Gulbrandsen for en siste gjennomlesing og kontroll.

Oslo, september 2007

Bera Ulstein Moseng

Innhold

Sammendrag	9
1 Bakgrunn for undersøkelsen, design og gjennomføring	13
Innledning.....	13
Begreper	14
Om metode og utvalg	15
Om anonymitet og utfyllingen av spørreskjema og kvalitet på data	17
2 Ung i Oslo 2006 – beskrivelse av utvalgets sammensetning	20
Seksuell orientering, forelskelse og seksualatferd	20
Selvidentifiserende sammekjønnselskende blant unge tenåringer: tidlig seksuell debut.....	25
Familieforhold, fritidsaktiviteter, selvbylde og vennskspsrelasjoner	27
Selvrappoertert helse.....	31
3 Ung i Oslo 2006 – forekomst av mobbing, trusler og vold	33
Hvem unge homofile og lesbiske er involvert i voldsepisoder med	35
Overrepresentasjon av vold og bruk av barnevernstjenesten	38
Overrepresentasjonen av vold og ungdommers holdninger til homofili.....	38
Overrepresentasjon av vold blant sammekjønnsseksuelle – unge Osloungdommer en særlig utsatt gruppe	39
Henge i byen, risiko for vold og rusproblematikk	44
Sammenhenger vold og psykisk helse.....	47
4 Avslutning og anbefalinger	49
Summary	53
Litteratur	55
Vedlegg: Spørreskjema	59

Sammendrag

NOVA-rapporten *Vold mot lesbiske og homofile tenåringer – En representativ undersøkelse av omfang, risiko og beskyttelse* er den første i Norge som studerer voldsproblematikk blant unge sammekjønnsselskende tenåringer i et helse- og levekårsperspektiv. Dette innebærer å se forekomst av vold i sammenheng med psykisk helse, bruk av rusmidler, seksuell livsform etc.. I noen grad belyses også forekomsten av mobbing og trusler. Analysen baserer seg på databasen Ung i Oslo 2006 – og, som referanse, Ung i Norge 2002. Databasen Ung i Oslo er et nytt, omfattende og representativt datamateriale fra NOVA som omhandler livssituasjonen til et nettoutvalg på 11 519 elever fra 9. og 10. trinn i ungdomsskolen samt 1. trinn på videregående skole i Oslo. Hovedtyngden informanter befinner seg i aldersspannet 14–16 år. Den representative befolkningsbaserte undersøkelsen Ung i Norge 2002 omhandler livssituasjonen til 11 631 ungdomsskole- og gymnaselever i Norge i aldersgruppen 13–19 år.

Spørsmålet denne undersøkelsen stiller på bakgrunn av nevnte data, er hvorvidt lesbiske, bifile og homofile tenåringer er mer utsatt for mobbing, trusler og vold enn de som er heteroseksuelt identifiserte. Den belyser videre andre faktorer knyttet til helse og levekår som kjennetegner de som utsettes for vold. Et viktig anliggende er å identifisere hvem det er som utøver vold mot lesbiske og homofile. Materiale gir ikke grunnlag for å si noe om volden er motivert av offerets seksuelle orientering (såkalt hatkriminalitet). Analysen gir imidlertid grunnlag for å gjøre forsiktige antakelser om dette fenomenet.

Et hovedfunn i Ung i Oslo 2006 er at unge sammekjønnsselskende tenåringer i Oslo er en særlig sårbar gruppe når det gjelder å være utsatt for daglig mobbing, systematiske trusler og vold. Denne skjevfordelingen er påtakelig i forhold til tenåringer i Oslo som identifiserer seg som heterofile, men også i forhold til sammekjønnssesksuelle tenåringer i Norge generelt. Én av tyve lesbiske/bifile tenåringsjenter og én av fem homofile/bifile tenåringsgutter oppgir at de har blitt utsatt for daglig mobbing det siste året i Oslo. To av ti lesbiske/bifile og fire av ti homofile/bifile oppgir å ha vært utsatt for vold som krevde legebehandling siste året. Andelen er fire ganger større enn blant heterofilt identifiserte tenåringer.

Data fra Ung i Norge 2002 og Ung i Oslo 2006 er ikke direkte sammenliknbare fordi seksuell orientering måles på forskjellig måter i de to undersøkelsene. Kategoriene som blir sammenliknet er selvidentifiserende lesbiske/bifile/homofile tenåringer (Ung i Oslo 2006) og tenåringer som oppgir at de har hatt homosex (Ung i Norge 2002). Likevel er det verdt å merke seg at andelen sammekjønnselskende i Oslo i 2006 som har vært utsatt for vold som krevde legebehandling, er dobbelt så stor som den tilsvarende andelen i Ung i Norge-undersøkelsen fra 2002. Noe av disse forskjellene kan skyldes forskjeller i livsformer. Eksempelvis er det i Oslo flere utelivsarenaer og tenåringer som beveger seg i Oslo som byrom kan lettere unndra seg sosial kontroll. Større grad av åpenhet om seksuelle orientering blant lesbiske, bifile og homofile tenåringer i Oslo kan også ha påvirket fordelingen av vold. Det kan videre være grunn til å tro at deler av disse forskjellene gjenspeiler forskjeller i alderssammensetning mellom de to undersøkelsene. Det er kun elevene på videregående som er blitt spurt om homosex i Ung i Norge – dvs. at de stort sett befinner seg i aldersgruppen 16–18 år. Muligens antyder skjevfordelingen av levekår og helse i Ung i Oslo at det kan være enda vanskeligere å mestre livssituasjonen som sammekjønnselskende tidlig i ungdomsårene enn i tenårenes siste halvdel.

Denne rapporten identifiserer unge sammekjønnselskende tenåringer som en særlig sårbar gruppe i den lesbiske/bifile/homofile minoritetsbefolkningen. Å forstå seg selv som lesbisk/bifil/homofil tidlig i tenårene er assosiert med en betydelig større risiko for det å bli mobbet eller det å bli slått. De funn og data om sammenhenger mellom vold og seksuell orientering som framkommer ved Ung i Oslo, må tolkes på bakgrunn av at de 11 519 deltakerne befinner seg i tenårenes første halvdel. De som forstår seg selv som lesbiske, bifile og homofile i Ung i Oslo representerer en meget særegen gruppe – nemlig det mindretallet lesbiske og homofile som har fått identiteten på plass og er seksuelt aktive en god del før det sammekjønnselskende og heterofile gjennomsnittet. Det er altså snakk om en spesiell gruppe.

Når lesbiske, bifile og homofile 14- til 16-åringer i Oslo oppgir å være mer utsatt for trusler og vold enn heterofile, må dette forstås i lys av deres seksuelle forhistorie: dobbelt så mange har debutert seksuelt sammenliknet med heterofile ungdommer, og én av fem av de lesbiske/bifile jentene og halvparten av de homofile/bifile guttene *som har debutert* oppgir å ha hatt sex før de fylte 11 år. I levekårs- og helseforskning er en tidlig seksualdebut

assosiert med en overrepresentasjon av dårlige levekår og dårlig helse. Slike statistiske sammenhenger mellom tidlig seksualdebut, tidlig rusmiddeldebut og eksempelvis utsatthet for vold sier imidlertid ingenting om retningen på slike sammenhenger eller noe om mulige årsaksforhold. Det er det viktig å være klar over.

De siste to årene har det i mediene blitt fokusert mye på hatkriminalitet mot sammekjønnsseksuelle menn og kvinner. Dette framstilles gjerne som «blind vold», ofte som overfall på åpen gate og hvor gjerningsmannen er en ukjent. Det framgår imidlertid at unge lesbiske, bifile og homofile som regel er utsatt for vold fra mennesker som de kjenner eller er i nær familie med. Det vanligste blant heterofile tenåringer synes å være at de blir involvert i voldsepisoder med annen ungdom. Så er også tilfelle blant sammekjønnsseksuelle tenåringer.

En av de mest påfallende forskjellene i forhold til heterofile tenåringer er hvor mange unge lesbiske/bifile/homofile tenåringer som oppgir å ha vært utsatt for vold fra egne foreldre. Blant heterofile tenåringer er andelen som oppgir å ha opplevd hjemmebasert vold forsvinnende liten – tre prosent av jentene og to prosent av guttene svarer at de har opplevd dette siste året. Blant lesbiske/bifile/homofile ungdommer er andelene 12 prosent av jentene og 16 prosent av guttene.

Omlag én av ti heterofile tenåringer oppgir at de noen gang har mottatt hjelp fra barneverntjenesten, mens én av fire lesbiske/bifile tenåringsjenter og én av tre homofile/bifile tenåringsgutter svarer det samme. Sett på bakgrunn av at lesbiske, bifile og homofile tenåringer er overrepresentert i voldsstatistikken, samt andre negative indikasjoner på levekår og helse, er det ikke overraskende at sammekjønnselskende også er skjevfordelt mht. bruk av barnevernstjenester.

Noe av skjevfordelingen av voldsutsatthet mellom sammekjønnselskende i Ung i Oslo 2006 og landsdekkende undersøkelser som Ung i Norge 2002 kan også handle om storbyproblematikk. Ung i Oslo dokumenterer at lesbiske/bifile/homofile tenåringer synes å «henge i byen» langt mer enn tenåringer som forstår seg selv som heterofile. De drar oftere inn til sentrumskjernen «City» etter skoletid, de henger oftere på gatehjørner og en del av dem klarer muligens også å snike seg inn eller blir sneket inn på homoutesteder eller på noen av homomiljøenes gråsonearenaer. Det synes som om voldsepisoder blant sammekjønnsseksuelle klarere er assosiert med

det å «henge mye i byen» enn blant heteroseksuelle tenåringer. Heterofile tenåringers byaktiviteter synes dessuten ikke å være forbundet med like stor risiko for å bli utsatt for vold – muligens fordi de beveger seg på andre og mindre risikofylte utelivsarenaer enn sammekjønnsseksuelle tenåringer.

Ung i Oslo 2006 antyder at sammenhengene mellom det å «henge i byen» og risiko for å bli utsatt for vold blant sammekjønnsseksuelle må forstås i perspektiv av rusproblematikk. Lesbiske/bifile/homofile oppgir oftere enn heterofile at de i forbindelse med bruk av rusmidler er blitt utsatt for vold. En slik overrepresentasjon av vold og rusmidler kan forstås i perspektiv av at sentralt i homomiljøet i Oslo står en utelivs- og partyarena, hvor alkohol og også ulike former for dop er lett tilgjengelig. Deltakerne i Ung i Oslo er alt for unge til å komme inn på kommersielle utesteder, men det framgår av undersøkelsen at de har god tilgang på dop. Blant heterofilt identifiserte osloundommer er det å ruse seg på narkotiske stoffer svært lite utbredt. Med unntak for hasj bruker heterofile ungdommer i Oslo nærmest ikke narkotiske stoffer. Hvis de ruser seg, ruser de seg på alkohol. Sammenlikner man ukentlig bruk blir kontrasten mellom lesbisk/bifile/homofile og heterofile osloundommer stor. Data fra Ung i Oslo 2006 antyder at lesbiske, bifile, homofile som bruker narkotiske stoffer, bruker dem ofte, og omlag to til tre prosent av de lesbiske/bifile jentene svarer at de har brukt hasj, ecstasy, amfetamin eller heroin mer enn 50 ganger siste året. Andelen homofile/bifile gutter som svarer det samme er dobbelt så stor.

1 Bakgrunn for undersøkelsen, design og gjennomføring

Innledning

Rapporten *Vold mot lesbiske og homofile tenåringer* er den første i Norge og andre i Norden, som med utgangspunkt i representative data gir dokumentasjon av omfanget av selvrapportert vold blant sammekjønnsseksuelle kvinner og menn. Den angir også prevalensen av mobbing og trusler. Den er videre den aller første i nordisk og europeisk sammenheng som studerer vold mot sammekjønnselskende i et helhetlig helse- og levekårsperspektiv. En slik vinkling innebærer at skjevfordeling av volds- og trusselepisoder mellom heteroseksuelle og sammekjønnsseksuelle tenåringer blir problematisert på bakgrunn av strategiske levekårsvariable; som eksempelvis psykisk helse, selvmordsatferd, sammekjønnsseksuell livsform, sosiale nettverk, usikker sex-atferd og rusproblematikk.

Tidligere ikke-representativ norsk og nordisk forskning antyder at sammekjønnselskende kvinner og menn er overrepresentert når det gjelder å være utsatt for mobbing, vold og trusler om vold. Dette framgår av NOVAs rapport om *Levekår og livskvalitet blant lesbiske kvinner og homofile menn* (Hegna, Kristiansen og Moseng 1999) samt de to bredt anlagte ikke-representative svenske kartleggingsundersøkelsene utført av Eva Tiby og Eva Tiby og Anne-Maria Sörberg (1999 og 2006).

Statens Folkhälsoinstitutets representative helseundersøkelse fra 2005 dokumenterer at homo- og bifile kvinner og menn i Sverige er henholdsvis tre og fire ganger mer utsatt for vold enn heteroseksuelle kvinner og heteroseksuelle menn (Roth, Boström & Nykvist 2005). Dette er tendenser som samsvarer med representative data fra Ung i Norge 2002 samt mer enn 15 representative befolkningsbaserte undersøkelser fra USA, Canada, Australia og New Zealand (Balsam et al. 2005, Bontempo & D'Augelli 2002, Corliss et al. 2002, Dunbar 2006, DuRant & Krowchuck 1998, Huebner et al. 2004, Mays & Cochran 2001, Paul et al. 2002, Robin et al. 2002, Russel et al. 2001, Russel et al. 2002, Saewyc et al. 2006 & Williams et al. 2003).

Denne NOVA-rapporten skal studere sider ved denne overrepresentasjonsproblematikken nærmere med utgangspunkt i representative data fra Ung i Oslo 2006. Disse gir anledning til å gi en første bredt anlagt analyse av vold blant sammekjønnselskende norske tenåringer. Spørsmålet denne rapporten stiller er hvorvidt sammekjønnselskende ungdom og tenåringer er mer utsatt for vold og trusler enn de som definerer seg som heteroseksuelle. Dernest skal rapporten besvare spørsmålet om hvilke risikofaktorer og beskyttende faktorer som kan forklare eventuell overrepresentasjon av vold blant sammekjønnselskende, og også skjevfordelinger innad i den sammekjønnselskende populasjon. Hvilke faktorer medfører økt risiko for vold og hvilke faktorer er det som kan redusere denne? Et viktig anliggende blir å identifisere hvem det er som utøver vold mot lesbiske og homofile.

Begreper

Tenåringer (eller for den saks skyld voksne kvinner og menn) som forelsker seg i eller har sex med personer av samme kjønn utgjør ingen enhetlig gruppe. Formuleringer som *sammekjønnsseksuell* / *sammekjønnselskende* tar hensyn til dette ved å favne et stort mangfold av livsformer. Mange, men langt fra alle som forelsker seg i eller har sex med personer av samme kjønn som seg selv, forstår seg selv som homofile, bifile eller lesbiske. Felles for de fleste definisjoner av lesbisk, homofil eller bifil er at betegnelsene henviser til en seksuell *orientering* – dvs. at den sammekjønnsseksuelle attraksjonen forstås som en medfødt eller tidlig ervervet egenskap som angir retningen og noe av innholdet i kjærlighetslivet. Kvinner og menn som beskriver seg selv som lesbiske eller homofile iscenesetter som regel kjærlighet, samliv og seksualitet i termer av sammenheng og mening, likhet og kontinuitet. Likevel kan et menneskes seksuelle orientering variere gjennom livsløpet – dette gjelder særlig kvinner og menn som forelsker seg i eller har sex med personer av samme kjønn som seg selv. De fleste lesbiske/homofile debuterer heteroseksuelt før de debuterer sammekjønnsseksuelt, og noen sammekjønnselskende kvinner og menn «hopper av lasset» i godt voksen alder. Denne ustabilitet kan muligens skyldes at livsformene til sammekjønnselskende kvinner og menn per i dag ikke er omgitt av de samme bekreftende kulturelle normer og institusjoner som blir norske heteroseksuelle kvinner og menn til del. Ustabiliteten i livsform kan også skyldes at sammekjønnselskende kvinner og menn blir utsatt for negativ forskjellsbehandling pga. seksuell orientering eller legning.

Ved å bruke sammekjønnsseksuell/heteroseksuell som fellesbetegnelser tas det hensyn til at det ikke alltid er sammenfall mellom en manns eller kvinnes oppgitte seksuell orientering, hvem han/hun hovedsakelig forelsker seg i og har sex med, eller føler seg tiltrukket av og fantasierer om. Noen sammekjønnselskende tenåringer kan ha sex med personer av samme kjønn uten av den grunn å forstå seg selv som bifil, lesbisk eller homofil. Andre kan identifisere seg selv som heterofile og drømme om eller føle seg tiltrukket av personer av samme kjønn. I denne rapporten vil begrepene heterofil, lesbisk, homofil eller bifil bli brukt om ungdom eller tenåringer som forstår sitt sammekjønnselskende kjærlighetsliv i termer av en seksuell orientering. Formuleringen «sammekjønnsseksualitet» blir brukt som samlebetegnelse for tenåringer som forelsker seg i eller har sex med personer av samme kjønn som seg selv. Den sistnevnte kategorien inkluderer også heterofilt orientert ungdom som har homo- eller lesbesex, ungdommer som har homo- eller lesbesex uten å kategorisere seg som noe som helst, forstår seg selv som skeiv etc.

Vold i denne rapporten er begrenset til fysisk vold. Lesbiske, bifile og homofile kan selvsagt være utsatt for andre typer vold, som for eksempel psykisk vold eller seksualisert vold. Disse vil imidlertid ikke bli behandlet i rapporten.

Om metode og utvalg

Metodisk baserer dette prosjektet seg på to kvantitative og representative NOVA-databaser – Ung i Oslo 2006 og, som referanse, Ung i Norge 2002. Den førstnevnte databasen er et nytt, omfattende og representativt data-materiale fra NOVA som omhandler livssituasjonen til et nettoutvalg på 11 519 elever fra 9. og 10. trinn i ungdomsskolen samt 1. trinn på videregående skole i Oslo (inklusive elever fra privat- og spesialskoler). Brutto-utvalget var på 12 422 – dvs. at svarprosenten var på 92,7 prosent (Valset og Øia 2006). Datamatriksen ble ferdigstilt i mai 2006.

Spørreskjemaet til Ung i Oslo 2006 er på 33 sider og inneholder mer enn 120 spørsmålsbatterier, deriblant en rekke standardiserte mål mht. volds- og trusselproblematikk. Den inkluderer også spørsmål om forelskelse og seksuell atferd og er den første representative ungdomsundersøkelsen fra NOVA som også spør informantene om seksuell orientering. Dette gir anledning til på ulike måter å sammenholde data om seksuell selvforståelse og faktisk kjærlighetsliv. Skjemaet inneholder også en rekke

bakgrunnsvariable. Mange spørsmål har inngått i tidligere Ung i Oslo eller Ung i Norge-undersøkelser. Eksempler på dette er kjønn, alder, bosted (bydel), nasjonalitet/opprinnelsesland, hvem man bor sammen med, boligstandard, ulike mål på hvor godt man er integrert i det norske samfunnet, skoleprestasjoner (karakterer samt en rekke mål på hvordan man fungerer og trives på skolen), foreldres yrke, utdanning og økonomi; ulike mål på foreldre/barnrelasjoner (konfliktnivå, regulerings- og kommunikasjonsformer, emosjonell og sosial støtte etc.), ulike voldsmål (samt hvem som utøver volden), mange mål på antisosial atferd (stjeling, tagging, mobbing, skulking etc.), røyking, snusing, bruk av alkohol og misbruk av narkotiske stoffer (LSD, amfetamin, kokain, opium, ecstasy, piller, heroin/morfin, khat, sopp), religiøs tilknytning, ulike mål på funksjonshemming og somatisk helse; seksuell legning og atferd; mange mål på opplevelse av emosjonell og sosial støtte (f.eks. jeg føler meg på bølgelengde med folk rundt meg, jeg har følelse av folk ikke kjenner meg særlig godt, har venner jeg kan betro seg til etc.), psykisk og somatisk helse, mål på selvbilder, selvmordstanker, fritidsaktiviteter og bruk av PC, datamaskin og mobil.

Ung i Norge 2002 er en omfattende og representativ befolkningsbasert database fra NOVA som omhandler livssituasjonen til 11 631 elever i ungdomsskolen og i videregående i Norge i aldersgruppen 13–19 år (Rossow og Bø 2003). Svarprosenten var på 92,3 prosent. Spørreskjemaet som ble brukt under denne undersøkelsen inkluderer spørsmål om vold, kjærlighets- og seksuelliv, samt om deres globale selvbilde og psykiske helse. Respondenten i *Ung i Norge 2002* blir ikke direkte spurt om seksuell legning. Derimot blir de spurt om de i løpet av ungdomstiden har vært forelsket i personer av samme eller motsatt kjønn som seg selv. Respondentene ble også spurt om de har hatt noen av følgende seksuelle opplevelser sammen med en gutt eller jente: Blitt kåt eller seksuelt tent på den du var sammen med, befølt hverandre på overkroppen, befølt hverandre på kjønnsorganene, hatt munnsex eller ligget sammen / hatt samleie? Når man slår sammen disse fem indikatorene viser det seg at til sammen 1028 jenter og gutter oppgir at de noen gang har forsøkt en eller flere former for samkjønnet seksualitet. Omlag 100 jenter og gutter oppgir at de har hatt sex i betydning samleie med personer av samme kjønn som dem selv.

Fremstillingen av de statistiske analysene fra Ung i Oslo 2006 vil hovedsakelig bestå av oppstillinger hvor to eller flere egenskaper – variabler – ved

deltakerne sees i sammenheng med hverandre i form av krysstabeller. I statistiske undersøkelser rapporteres ofte signifikanstester. Dette viser sannsynligheten for å finne den prosentdifferansen eller den gjennomsnittsforskjellen man har funnet i et utvalg dersom det ikke hadde vært noen forskjell i universet. Det blir ikke rapportert signifikanstester i denne rapporten. Alle de statistiske kjøringene som blir referert er imidlertid signifikante.

Om anonymitet og utfyllingen av spørreskjema og kvalitet på data

Spørreskjema ble fylt ut i skoletiden med hele klassen samlet og elevene fikk to skoletimer (1,5 klokketimer) til å fylle ut skjemaet. Elevene fikk ikke lov til å gå ut i skolegården eller snakke med andre elever før de to skoletimene var over. Dette for å forhindre prat mellom elevene som kunne ha påvirket utfyllingen av spørreskjemaet i retninger som ikke hadde funnet sted uten denne form for kommunikasjon (Valset og Øia 2006). For å sikre elevenes opplevelse av anonymitet og sikre oppriktighet i besvarelsene ble elevene opplyst om at lærere/forskere ikke hadde mulighet til å spore det utfylte spørreskjemaet tilbake til dem (op.cit.). Spørreskjemaet inneholder ikke direkte personidentifiserte opplysninger. Lærere som var til stede ble instruert om å sørge for at elevene ikke kikket på andre medelever eller snakket under utfyllingen (op.cit.). Opplevelsen av anonymitet og en ansporing til oppriktige svar ble videre forsøkt fremmet ved at elevene i forkant av undersøkelsen fikk utdelt en konvolutt til spørreskjemaet som skulle klistres igjen. Dermed kunne elevene føle seg trygge på at lærere, medelever etc. ikke kunne «titte dem i kortene».

Deltakelse i undersøkelsen Ung i Oslo er frivillig (Valset og Øia 2006). Skolen, foreldre og eleven selv avgjorde hvorvidt de ville delta eller ikke. Med en så høy svarprosent som 92,7 prosent kan det likevel være en fare for at en del umotiverte elever følte seg presset til å delta og derfor har fylt ut spørreskjemaet på en useriøs måte. Man kan også innvende at kollektiv utfylling av skjema i en klassesituasjon kan trigge elever til å krysse av på atferd som de faktisk ikke har bedrevet. Sammenliknet med vanlige postale spørreundersøkelser kan det i klasseromssurveyer være noen flere som «skryter på seg» eksempelvis asosial atferd, psykiske problemer, kriminell virksomhet etc.

Undertegnede forsker er opptatt av problematikk omkring kvaliteten på data framkommet ved denne type representative surveyer, men vil argumentere for at det er grunn til å ta funn og tendenser som er framkommer

ved Ung i Oslo 2006 på alvor. Dette gjelder særlig data som omhandler de tenåringene som oppgir at de er sammekjønnselskende. En stor andel av de useriøse besvarelsene lar seg filtrere vekk fra matrisen fordi spørreskjemaet ikke er fylt ut på en måte som er i overensstemmelse med hva som er logisk mulig for et levd tenåringsliv – eksempelvis kan man ikke være 16 år og hatt sitt første samleie etter man fylte 18 år. Å krysse av på at man drakk seg full for første gang som 56-åring diskvalifiserer også fra å forbli i matrisen. Og når det gjelder de tema som utgjør fokus for denne omfangsundersøkelsen, eksempelvis mobbing, utsatthet for vold, bruk av narkotiske stoffer og det å ha en lesbisk eller homofil orientering, framstår disse ikke som problemstillinger som inviterer til overrapportering. Man kunne tenke seg at slike spørsmål kunne bidra til flauhet og dermed tøysete svar. Problemet er snarere det motsatte, nemlig underrapportering. Norske tenåringer er konforme og ønsker ikke å assosieres med miljøer eller livsstiler som omgivelsene stempler som avvikende eller som de opplever som sosialt belastende. Eksempelvis er det å ha en kjæreste av samme kjønn helt klart forbundet med skam og stigma. Norske tenåringsgutter og tenåringsjenter skryter ikke på seg eller tuller med homosex – selv i en anonym spørreundersøkelse. Det sitter også langt inne for tenåringer å krysse av for at man er et offer i betydningen at man har blitt utsatt for vold eller mobbing. Det går på verdigheten og selvfølelsen løs. Og gjennomsnittsongdommen er lovlydig, få bruker og ennå færre krysser av på at de har brukt ulovlige narkotiske stoffer.

Det framgår også av representative befolkningsbaserte undersøkelser fra utlandet at denne type livsformer og atferd blir systematisk underrapportert. Slik underrapportering framgår når man sammenlikner surveyer med forskjellig grad av sikkerhet når det gjelder respondentenes anonymitet. I undersøkelser hvor det er overtydelig for respondentene at de utfylte skjemaene ikke kan føres tilbake til dem (ikke sporbare elektroniske skjemaer) – øker andelen betydelig som rapporterer om bruken av narkotiske midler, og også som svarer at de har hatt sex med eller lever i kjærlighetsforhold til en person av samme kjønn (se eksempelvis Bagley & Tremblay 1997).

Forskere så vel som politikktutformere skal selvsagt forholde seg til surveyer som Ung i Oslo 2006 på en kildekritisk og forsiktig måte. Det er imidlertid flere holdepunkter for at disse dataene fra denne representative omfangsundersøkelsen bør tas på alvor. En «lakmustrast» på kvaliteten på datamatriksen Ung i Oslo 2006 ut i fra et sammekjønnsseksuelt perspektiv, er

at andelen som rapporterer om en ikke-heterofil orientering samsvarer med hovedtendenser i andre liknende representative undersøkelser fra Norge og utlandet. Av de 11 519 deltakerne er det kun 354 tenåringer – dvs. omlag tre prosent av utvalget – som oppgir at de forstår seg selv som homofile, bifile eller lesbiske. Dette samsvarer med et konservativt anslag for størrelsen på sammekjønnsselskende kvinner og menn som befolkningsminoritet i Norge (minimum mellom en og tre prosent). En annen «lakmустest» på kvaliteten på Ung i Oslo 2006 er hvordan respondentenes seksuelle orientering statistisk samvarierer med deres levekår og helse. NOVA-rapporten *Vold mot lesbiske og homofile tenåringer – En representativ undersøkelse av omfang, risiko og beskyttelse*, dokumenterer en fordeling av helse og levekår etter seksuell orientering som samsvarer med statistiske sammenhenger som avdekkes i en rekke sammenliknbare representative befolkningsbaserte undersøkelser fra utlandet (Balsam et al. 2005, Bontempo & D'Augelli 2002, Corliss et al. 2002, Dunbar 2006, DuRant & Krowchuck 1998, Huebner et al. 2004, Mays & Cochran 2001, Paul et al. 2002, Robin et al. 2002, Russel et al. 2001, Russel et al. 2002, Saewyc et al. 2006 & Williams et al. 2003).

2 Ung i Oslo 2006 – beskrivelse av utvalgets sammensetning

Universet for undersøkelsen Ung i Oslo 2006 er 12 422 elever i 9.-, 10.-klasse på ungdomsskolen samt første klasse i videregående i Oslo. Med unntak av noen få privatskoler og noen få offentlige skoler/klasser er samtlige elever med. Frafallsprosenten er på 7,3 prosent, noe som innebærer at 11 519 tenåringer har fylt ut spørreskjemaet på 33 sider. De fleste elevene befinner seg i aldersgruppen 14 til 16 år og de fleste bor og alle går på skole i Oslo.

Seksuell orientering, forelskelse og seksualatferd

På begynnelsen av 2000-tallet er den seksuelle debutalder omlag 16 år. Da er ikke hele denne generasjonens seksualdebut tatt med i beregning (Træen 1997, Træen et al. 2003).¹ Majoriteten av deltakerne i Ung i Oslo 2006 befinner seg i aldersgruppen 14 til 16 år og er således yngre enn den gjennomsnittlige seksuelle debutalderen. 30 prosent av guttene og 26 prosent av jentene i denne Oslo-undersøkelsen oppgir at de har debutert seksuelt.

Det faktum at utvalget i Ung i Oslo 2006 består av unge ungdommer – svært få 17-, 18- og 19-åringer er med – forklarer de spesielle mønstrene som framkommer som svar på spørsmål om seksuell orientering, forelskelse og seksualatferd. Av tabell 1 nedenfor framgår det at flertallet – to tredjedeler av de 11 519 deltakerne – ennå ikke har debutert seksuelt og noen befinner seg tydeligvis i en livsfase hvor det å forholde seg til kjærlighet, sex eller seksuell orientering oppleves som uaktuelt. Noen er klart mer barn enn de er ungdommer eller unge voksne. Det er ikke bare de mest «nerdeste» tenåringsjentene og tenåringsguttene som synes å være opptatt av andre ting i livet enn kjærlighet og sex. På spørsmålet om hvorvidt man opplever seg selv som «heterofil», «homofil/lesbisk», «bifil/litt begge deler», er «usikker på hvilken merkelapp som passer» eller «jeg vil ikke bruke noen slike merkelapper på meg selv», svarer deltakerne følgende:

¹ De som debuterer sent i tenårene, i tyveårene, tredveårene etc. og som vil løfte den gjennomsnittlige debutalderen, er naturlig nok ikke med i utregningen.

Tabell 1. Seksuell orientering etter kjønn. Ung i Oslo 2006. Antall svar og prosent.

	Heterofil	Homofil/lesbisk	Bifil	Usikker	Uenig*
Gutter	84,6 (4391)	1,7 (90)	1,9 (97)	1,2 (64)	10,6 (550)
Jenter	79,8 (4435)	0,3 (18)	2,7 (149)	1,6 (89)	15,6 (870)

*Uenig=Vil ikke bruke merkelapper som heterofil, homofil/lesbisk eller bifil om seg selv)

Av tabell 1 framgår det at majoriteten av unge tenåringer i Oslo, mer enn åtte av ti, forstår seg selv som heterofile. Tre prosent av jentene og 3,6 prosent av guttene svarer at de er lesbisk/homofile eller bifile. Påfallende få, litt over én prosent, oppgir at de er usikre på sin seksuelle orientering. Den seksuelle selvforståelsen varierer med biologisk kjønn. I samsvar med tidligere undersøkelser er det flere gutter som forstår seg selv som homofile enn jenter som forstår seg selv som lesbiske. Samtidig er det en større andel jenter enn gutter – seks ganger flere – som tilkjenner en bifil identitet (Moseng 2005, Moseng 2007). 0,3 prosent av de unge tenåringsjentene – dvs. kun 18 av nærmere 6000 jenter som går i 9.-, 10.-klasse på ungdomsskolen, samt 1. klasse i videregående i Oslo – oppgir at de er lesbiske.

Et påfallende trekk ved fordelingene i tabell 1 er at nærmere 11 prosent av guttene og 16 prosent av jentene oppgir at de ikke vil bruke merkelapper som heterofil, homofil/lesbisk eller bifil om seg selv. Denne manglende vilje til kategorisering synes å handle lite om nye ungdommelige trender i form av å innta en skeiv og fleksibel tilnærming til hvem man i framtiden skal forelske seg i, leve sammen med eller ha sex med. Dette segmentet av «kategoriløse» tenåringer synes heller å bestå av andeler som ennå er mer barn enn de er unge voksne tenåringer. Kanskje synes de det er rart og irrelevant å forholde seg til seksualitet overhode. Da vil det framstå meningsløst å kategorisere seg selv i termer av seksuell orientering. Denne mangelen på vilje til kategorisering framgår tydelig av tabell 2 hvor 94 prosent av de tenåringene som svarer at ikke vil «bruke noen slike merkelapper på meg selv», forteller at de *aldri* har forelsket seg i personer av samme kjønn som seg selv:

Tabell 2. Sammekjønnsseksuell forelskelse etter seksuell orientering og kjønn. Ung i Oslo 2006. Antall svar og prosent. Gruppen av lesbiske tenåringer er så liten at tallene kun er veiledende.

	Heterofil	Homofil/ lesbisk	Bifil	Usikker	Uenig*
<i>Jenter</i>					
Ikke forelsket i jente	97	41	26	70	94
Forelsket i jente	2	47	54	6	3
Usikker	1	12	20	24	3
Antall svar (N)	4285	17	147	82	786
<i>Gutter</i>					
Ikke forelsket i gutter	99	31	51	61	94
Forelsket i gutter	0,5	60	35	5	2
Usikker	0,5	9	15	34	4
Antall svar (N)	4120	83	89	59	496

*Uenig=Vil ikke bruke merkelapper som heterofil, homofil/lesbisk eller bifil om seg selv).

Av tabellen ovenfor framgår det at av heterofilt identifiserte svarer 99 prosent av guttene og 97 prosent av jentene at de aldri har forelsket seg i en person av samme kjønn som dem selv. Tenåringene som ikke vil bruke kategorier om seg selv framstår som en «light versjon» av tenåringene som tilkjenner en heterofil identitet. Andelen blant de kategoriløse som oppgir en lesbisk/homofil forelskelse er forsvinnende liten (rundt seks prosent oppgir at de har forelsket seg i eller er usikker på om de har forelsket seg i en person av samme kjønn), og det er sannsynlig at majoriteten av disse nok vil ende opp som heteroseksuelle kvinner og menn.

Blant de omlag 1,3 prosentene i tabell 1 som oppgir at de er usikre på sin seksuelle orientering, er mange også usikre på fortolkningen av egne opplevelser: 24 prosent av tenåringsjentene og 34 prosent av tenåringsguttene i tabell 2 oppgir at de ikke vet om de har forelsket seg i personer av samme kjønn som dem selv. På svarfordelingen om forelskelse bærer tenåringene som svarer at de er lesbiske, bifile eller homofile også preg av at de befinner seg tidlig i tenårene – og har hatt få erfaringer med kjærighet og sex. Selv om flertallet i gruppen lesbiske/bifile/homofile oppgir at de har vært forelsket i en person av samme kjønn, svarer én av ti at de er usikre på om de har vært det. Tre av ti homofile tenåringsgutter og fire av ti lesbiske tenåringsjenter svarer at de aldri har opplevd en sammekjønnsseksuell forelskelse.

Entydighet i orientering og i opplevelse av kjærighetsliv blant de mer enn 8000 tenåringene som oppgir at de er heteroseksuelle, framgår også når man kontrollerer for hvorvidt de har hatt heteroseksuell eller homoseksuell kontakt. Anekdotisk kunnskap framkommet ved diverse nettverks- og

miljøbaserte undersøkelser de siste tretti årene, tilsier at det er vanlig blant vestlige tenåringer å eksperimentere noe med homosex og lesbesex i begynnelsen av ungdomsårene. En ny generasjon med representative befolkningsbaserte undersøkelser dokumenterer at så ikke er tilfelle. Per 2007 finnes det få nasjonale eller utenlandske omfangsundersøkelser som viser at en større andel enn fem/seks prosent av befolkningen oppgir å ha hatt sammekjønnsseksuell kontakt under oppveksten. Også Ung i Oslo 2006 – som inkluderer nær samtlige tenåringer i Oslo i alderen 14 og 16 år – dokumenterer at blant streite heterotenåringer er eksperimentering med homo/lesbesex nærmest et ikke-fenomen eller en ikke-problemstilling. Kun tre prosent (249) av de 8300 heterofilt identifiserte tenåringene i Ung i Oslo 2006 oppgir å ha hatt seksuell kontakt med en person av samme kjønn²:

Tabell 3. Homoseksuell og heteroseksuell kontakt etter seksuell orientering. Ung i Oslo 2006. Antall svar og prosent. Gruppen av lesbiske tenåringer er så liten at tallene kun er veiledende.

Har du noen gang befølt ei jente/en gutt på kjønnsorganene? ³	Hetero jenter	Hetero gutter	Lesbiske jenter	Homofile gutter	Bifile jenter	Bifile gutter
<i>Har hatt heterosex</i>	41	50	67	68	72	71
Antall svar (N)	4379	4290	15	83	145	93
<i>Har hatt homosex</i>	3	3	44	56	43	41
Antall svar (N)	4251	4049	16	84	146	87

Av tabellen ovenfor framgår det – ikke overraskende – at fire av ti lesbiske og bifile tenåringsjenter har hatt seksuell kontakt med andre tenåringsjenter. Seks av ti homofilt identifiserte tenåringsgutter og fire av ti bifilt identifiserte tenåringsgutter svarer det samme. Det som er overraskende – men som er i overensstemmelse med internasjonale så vel som tidligere nasjonale undersøkelser (Moseng 2005, Saewyc 1999) – er at lesbiske, bifile og homofile

² I tabell 3 er kategorien usikker, som omfatter 1,4 prosent av utvalget, ikke tatt med. Fordelingen ligger tett opp til lesbisk/bifilt og homofilt identifiserte tenåringer. Også kategorien «jeg vil ikke bruke noen slike merkelapper på meg selv» (13,2 prosent) er utelatt. I mange av rapportens følgende analyser slås lesbiske/bifile og homofile/bifile sammen for å gi analysen statistisk bærekraft. Kategorien usikker kuttes ut fordi andelen er så liten. Kategorien «bruker ikke merkelapper om meg selv» faller utenfor rapportens problemstilling ved at de ikke «vet hvem de er» og har få homoseksuelle erfaringer. Disse utelukkes også som oftest i analysen.

³ Ung i Norge 2002 inkluderer en rekke mål på sex mellom personer av samme kjønn. Ung i Oslo 2006 inkluderer dessverre kun målet «beføle på kjønnsorganene».

oppgir å ha hatt større erfaringer med heterosex enn de tenåringer som oppgir å være heterofilt identifiserte. Syv av ti lesbiske, bifile og homofile tenåringer svarer at de har hatt heteroseksuelle erfaringer, men kun halvparten av heterofilt identifiserte tenåringsgutter og fire av ti heterofilt identifiserte tenåringsjenter svarer det samme.

Som tidligere nevnt består majoriteten av utvalget på 11 519 tenåringer i Ung i Oslo 2006 av 14- til 16- åringer. Disse er yngre enn den gjennomsnittlige seksuelle debutalderen (ca.16 år) i Norge. Det er viktig å ha i mente ved analyse av slike data at ungdom som befinner seg i denne tidlige fasen av tenårene samlet sett vil være svært seksuelt uerfarne. Syv av ti ungdommer i Ung i Oslo svarer således, naturlig nok, at de ikke har debutert seksuelt (tabell 4, se nedenfor). Det er imidlertid påtakelig at det blant sammekjønnselskende som har fått identiteten på plass under den første halvdel av tenårene, er det ikke bare dobbelt så mange som har debutert seksuelt (tabell 4), de oppgir til og med å ha større erfaringer med heterosex enn heterofilt identifiserte tenåringer. Dette funnet er i overensstemmelse med tendenser framkommet ved tidligere nasjonale miljø- og nettverksbaserte undersøkelser (Moseng 2005), men også et par representative befolkningsbaserte undersøkelser fra utlandet som fokuserer på risikosex blant sammekjønnselskende (Saewyc 1999, Pathela et al. 2006, se også Moseng 2007). Der det blant heterofile tenåringer synes å være stor grad av samsvar mellom identitet og praksis, er det påfallende mange selvidentifiserende lesbiske og homofile som oppgir å ha hatt sex på tvers av sin seksuelle selvforståelse. I en bredt anlagt norsk kvantitativ undersøkelse fra 1999 svarer mer enn åtte av ti lesbiske og seks av ti homofile at de har praktisert heterosex (Hegna, Moseng og Kristiansen 1999). I den representative ungdomsundersøkelsen Ung i Oslo 2006 svarer syv av ti av de lesbiske/homofile det samme (tendensene er ikke direkte sammenliknbare fordi spørsmålsformuleringen er forskjellig). Noen av disse er uten tvil genuint bifile. Imidlertid antyder Ung i Oslo 2006 at det i kategorien unge sammekjønnselskende befinner seg mange unge tenåringer som sliter med å håndtere eller å forholde seg til sitt kjærlighetsliv. Særlig unge tenåringsjenter som forelsker seg i jenter synes å ha mye risikosex (ubeskyttet sex med menn). Representative data dokumenterer eksempelvis at lesbiske/bifile tenåringer befinner seg på toppen av abortstatistikken i USA: 12 prosent av lesbiske/bifile tenåringsjenter har tatt abort én gang mot 5 prosent av selvidentifiserte heterofile. 24 prosent lesbiske/ bifile tenåringer oppgir at de har tatt abort mer enn to ganger, mot 10 prosent av heterofile tenåringsjenter (Saewyc 1999). Seksualpraksisen til de sammekjønnselskende

lesbiske/bifile tenåringsjentene i Ung i Oslo 2006 antyder at denne problematikken også er aktuelt tema her.

Selvidentifiserende sammekjønnsselskende blant unge tenåringer: tidlig seksuell debut

Forskningsbasert kunnskap tilsier at lesbiske, bifile og homofile bruker i gjennomsnitt 7 år lengre tid enn heteroseksuelle når det gjelder å få den seksuelle identiteten sin på plass (Hegna, Kristiansen og Moseng 1999). Hvor heterofile flest har en klar identitetsforståelse i og med en ferdigstilt pubertet, er det ikke uvanlig at lesbiske og homofile befinner seg et godt stykke ut i tyveårene før de blir fortrolige med sin seksuelle orientering og sitt kjærlighetsliv. I så måte er de 354 (3,3 prosent) lesbiske/bifile/homofile tenåringsjentene og tenåringsguttene som inngår Ung i Oslo klart atypiske. De utgjør en minoritet i minoriteten i det de har fått en alternativ seksuell identitet på plass lenge før gjennomsnittet av sammekjønnsselskende kvinner og menn. Denne atypiskhet gjenspeiler seg også når det gjelder seksuell debut. Hvor tre av ti heterofile tenåringer i Ung i Oslo oppgir å ha debutert seksuelt er andelen dobbelt så stor blant tenåringer som er lesbiskt/bifilt/homofilt identifisert. Det framgår videre av tabell 4 nedenfor at blant tenåringsjenter og tenåringsgutter som er usikre på sin seksuelle orientering eller som ikke vil bruke merkelapper om seg selv, er andelene som har debutert seksuelt omlag identisk med heterofile tenåringsjenter og tenåringsgutter (unntaket uenige jenter/usikre gutter)⁴:

Tabell 4. Seksuell debut etter seksuell orientering og kjønn. Ung i Oslo 2006. Antall svar og prosent.

Har du hatt samleie med noen?	Homofile/				Total
	Heterofile	lesbiske/bifile	Usikker	Uenig*	
<i>Jenter</i>					
Ja	27	57	34	16	26
Antall svar (N)	(4388)	(161)	(86)	(846)	(5481)
<i>Gutter</i>					
Ja	29	64	40	25	30
Antall svar (N)	(4281)	(176)	(62)	(535)	(5054)

*Uenig=Vil ikke bruke merkelapper som heterofil, homofil/lesbisk eller bifil om seg selv)

⁴ I resten av rapporten blir lesbiske/bifile tenåringsjenter og homofile/bifile tenåringsgutter slått sammen til en kategori. Dette fordi antallet er små.

Når den tredjedelen av utvalget som har debutert seksuelt blir spurt om debutalder, bekreftes det faktum at disse ungdommene aldersmessig befinner seg i første halvdel av tenårene ved seksuell debut. Det å være seksuelt aktiv eller bevisst så tidlig i livet synes å være forbundet med en rekke belastninger. Særlig det å være sammekjønnselskende og i første halvdel av tenårene, synes å være forbundet med mange risikofaktorer. En mulig mangel på beskyttet barndoms- og ungdomstid framgår eksempelvis når man kontrollerer seksuell debutalder for seksuell orientering:

Tabell 5. Seksuell debutalder etter seksuell orientering og kjønn. Ung i Oslo 2006. Antall svar og prosent. Missing: de som ikke har hatt sex (8595).

	Før elleve år	Tolv til femten år	Etter femten	Antall svar (N)
<i>Jenter</i>				
Heterofile	2	78	20	1155
Lesbiske/bifile	17	74	7	93
Usikker	10	76	14	29
Uenig	6	74	21	136
<i>Gutter</i>				
Heterofile	6	78	16	1238
Homofile/bifile	46	50	4	105
Usikker	9	68	23	22
Uenig	11	75	14	127

Av tabell 5 framgår det at halvparten av de homofile/bifile tenåringsguttene som har debutert seksuelt, oppgir at de debuterte før de var 11 år. Nær én femtedel av de lesbiske/bifile tenåringsjentene svarer det samme. Andelen lesbiske/bifile/homofile i Ung i Oslo som har debutert svært tidlig, er hele åtte ganger større enn tilsvarende andeler blant heterofilt identifiserte tenåringsjenter og tenåringsgutter. Når man vurderer seksuell debutalder blant den tredjedelen som har debutert seksuelt må det selvsagt tas i betraktning at over 70 prosent av utvalget oppgir at de ennå ikke er seksuelt aktive. Videre må man ta i betraktning at man her ser på en liten selektert gruppe fordi utvalget består av unge tenåringer som har debutert seksuelt før snittalderen for seksuell debut blant ungdom. Hadde utvalget i Ung i Oslo også inkludert elevene fra 2. og 3. trinn på videregående skole ville andelen ungdommer som hadde debutert antakeligvis vært mer enn fordoblet og den gjennomsnittlige debutalderen gått noe opp. Dette gjelder særlig for sammekjønnsseksuelle tenåringer som har en gjennomsnittlig debutalder som er betraktelig høyere enn heteroseksuelle i samme aldersgruppe. Anlegger man et longitudinelt perspektiv og ser hele denne 1990-talls generasjonen under ett, og det må man hvis man skal

ha et eksakt mål på seksuell debutalder, vil den prosentmessige andelen som oppgir å ha debutert før fylte elleve år har gått kraftig ned. Denne representative undersøkelsen fra Ung i Oslo 2006 dokumenterer at det er en overrepresentasjon av tidlige debuter blant *unge* sammekjønnselskende tenåringer. Tidligere forskning har dokumentert en tilsvarende overrepresentasjon av sen seksuell debut – i 40- og 50 årene etc. – blant voksne og godt voksne sammekjønnsseksuelle kvinner og menn (Moseng 2007). Dette indikerer at lesbiske/homofile/bifile som minoritetsgruppe er klart polarisert mht. sammekjønnsseksuell debutalder.

Tidlig seksuell debut er epidemiologisk sett assosiert med skjevfordeling av levekår og helse. Det er således grunn til å ta på alvor at blant unge tenåringer som er sammekjønnsseksuelt aktive, oppgir halvparten av guttene og en femtedel av jentene at de har debutert seksuelt før de kom i tenårene. En kan ikke utelukke at noen av disse har vært utsatt for seksuelle overgrep. Ung i Oslo-undersøkelsen inkluderer dessverre ikke spørsmål om denne type problematikk. Likevel er det grunn til å tro at når barn debuterer seksuelt tidlig så handler dette ikke alltid om frivillige valg mellom likeverdige parter – dvs. barn som eksperimenterer seksuelt med andre barn. Dessverre inkluderer spørreskjemaet heller ikke spørsmål om det biologisk kjønn på respondentenes første seksualpartner. Således er det umulig å avgjøre hvorvidt den tidlige seksuelle debuten blant lesbiske/bifile/homofile tenåringer er sammekjønnsseksuell eller heteroseksuell. Anekdotisk kunnskap antyder at det særlig blant sammekjønnselskende kvinner er en overrepresentasjon av heteroseksuell misbruksproblematikk i barndommen. Dette er imidlertid anekdotisk kunnskap som eventuelt må dokumenteres ved framtidige omfangsundersøkelser.

Familieforhold, fritidsaktiviteter, selvbylde og vennskspsrelasjoner

Ung i Oslo 2006 dokumenterer at det er små forskjeller Osloungdommer i mellom mht. familiekonstellasjoner. Av tabell 6 nedenfor framgår det at omlag seks av ti tenåringer oppgir at de bor sammen med sine biologiske foreldre, omlag to av ti bor sammen med mor og at én av ti tenåringer oppgir å inngå i én av foreldrenes «nye familier» eller liknende etter ett samlivsbrudd. Blant lesbiske/bifile tenåringsjenter er det færre som rapporterer at de bor sammen med både mor og far og flere – omtrent dobbelt så mange – som oppgir at de inngår i én av foreldrenes «nye familier» etter samlivs-

bruddet. Interessant er det også å merke seg at selv om andelen lesbiske og homofile som lever i fosterhjem/fosterfamilie er kun på henholdsvis 2,4 og 3,3 prosent, representerer dette en betydelig skjevfordeling i forhold til heterofilt identifiserte tenåringer i dette utvalget. Andelen blant heterofile som lever i fosterhjem/fosterfamilie er kun 0,6 og 0,3 prosent.

Tabell 6: Hvem man bor sammen med etter kjønn og seksuell orientering. Ung i Oslo 2006. Prosent. Missing: Usikre og de som ikke bruker merkelapper på seg selv.

	Heterofile jenter	Heterofile gutter	Lesbiske/ bifile	Homofile/ bifile
Mor og far	62	66	45	61
Mor	17	14	20	15
Far	2	3	3	5
Like mye hos mor og far	8	8	9	6
Ny familie + annet	11	9	22	10
Fosterhjem/fosterfamilie	0,6	0,3	2,4	3,3
Antall svar (N)	4402	4355	164	181

Når det gjelder familiekonstellasjoner framgår det også av Ung i Oslo 2006 at andelen som er utenlandskadopterte blant lesbiske/bifile/homofile er klart større enn blant heterofile tenåringer. Drøyt én av tyve lesbiske/bifile/homofile oppgir at de er adoptert mot en av hundre blant heterofile:

Tabell 7. Adopsjon etter kjønn og seksuell orientering. Ung i Oslo 2006. Prosent.

Er du adoptert fra et annet land?	Heterofile	Homofile/ lesbiske/bifile	Usikker	Uenig*	Total
<i>Jenter</i>					
Ja	1	6	1	1	1
Antall svar (N)	3629	139	74	753	4595
<i>Gutter</i>					
Ja	1	6	2	2	2
Antall svar (N)	3671	145	55	459	4330

*Uenig=Vil ikke bruke merkelapper som heterofil, homofil/lesbisk eller bifil om seg selv)

Også når det gjelder fritidsaktiviteter fordeler utvalget seg ulikt etter seksuell orientering (se tabell 8 nedenfor). Blant lesbiske/bifile/homofile tenåringer er det færre som oppgir å ha vært hjemme med venner og flere som oppgir å ha vært ute med venner enn det som er vanlig blant heterofile tenåringsjenter og tenåringsgutter. Selv om det er flere lesbiske/bifile/homofile enn heterofile tenåringer som oppgir at de har gjort noe sammen med foreldrene sine på fritiden, er det en påtakelig tendens blant seksuell minoritetsungdom at de

lever en stor del av fritiden sin ute på byen i Oslo. Sammenliknet med heterofile er det flere som «henger i byen» eller beveger seg på diverse utelivsarenaer – kanskje på god avstand fra hjemmet og heterofile ungdommer som de kjenner eller går på skole med. Hvor én av fem heterofile tenåringer svarer at de går ofte på kafé/snackbar, svarer en av tre lesbiske/bifile tenåringsjenter og to av fem homofile/bifile tenåringsgutter det samme. Hvor én av tre heterofile tenåringer svarer at de ofte har dratt inn til Oslo sentrum på fritiden (tre til fem ganger), svarer halvparten av de lesbiske/bifile/homofile tenåringene det samme. Kun én av tyve heterofile tenåringsjenter og drøyt dobbelt så mange heterofile tenåringsgutter oppgir at de henger ofte ute på gata (et gatehjørne). Når det gjelder denne type «henge i byen atferd» har de lesbiske/bifile tenåringsjentene passert de heterofile tenåringsguttene. Andelen homofile/bifile tenåringsgutter som oppgir å henge ofte på et gatehjørne er nær fire ganger større enn blant heterofile tenåringsgutter. Dette er bakgrunnsvariable som er viktige å ta i betraktning når det gjelder å forstå unge lesbiske/bifile/homofile tenåringers utsatthet for vold.

Tabell 8: Fritidsaktiviteter man har bedrevet tre ganger eller mer ukentlig. Prosent. Missing: Usikre og de som ikke bruker merkelapper på seg selv. Se note 2.

	Heterofile jenter	Lesbiske/bifile jenter	Heterofile gutter	Homofile/bifile gutter
Vært hjemme med far og mor	45	41	41	44
Gjort noe med mor og far	54	45	49	56
Vært sammen med venner hjemme	53	47	54	50
Vært ute sammen med venner	47	53	45	53
Dratt inn til sentrum	30	46	29	47
Vært på kafé/snackbar (daglig)	20	34	22	42
Hengt på et gatehjørne	6	17	12	38
Fritidsklubb	4	9	9	28
Møte i lag eller Forening	3	9	8	27
Dans/jazzballet/aerobics (daglig)	10	14	4	22
Drevet med kampsport	3	9	8	27
Trening idrettslag	29	25	43	46
Trent eller trimmet på egenhånd	20	26	28	36

Når det gjelder utvalgte hobbyer, idretts- og fritidsaktiviteter er det to påfallende tendenser. Homofile/bifile tenåringsgutter er de klart mest aktive. Dernest framgår det at lesbiske/bifile tenåringsjenter er mer aktive enn heterofile tenåringsjenter i utvalgte fritidsaktiviteter som deltakelse i lag og

foreninger, gå på fritidsklubb, trene kampsport, eller trene dans/jazz/aerobics etc. Når det gjelder en del utvalgte fritidsaktiviteter har lesbiske/bifile tenåringsjenter et like høyt aktivitetsnivå som heterofile tenåringsgutter. En siste viktig tendens i tabell 8 er at unge bifile/homofile tenåringer trener mye, men at det er en større andel blant dem som trener uorganisert eller på egenhånd enn blant heterofile tenåringer.

Lesbiske, bifile og homofile tenåringers vennskapsnettverk kan beskrives nærmere med et par av dimensjonene som inngår i måleinstrumentet Harter. Av tabell 9 nedenfor framgår det at andelene blant sammekjønnsseksuelle tenåringer som oppgir at de har mange venner, er noe mindre enn blant de heterofilt identifiserte. Hvor ni av ti heterofile tenåringer sier at de har mange gode venner, svarer åtte av ti lesbiske/bifile tenåringsjenter og syv av ti homofile/bifile tenåringsgutter det samme. Interessant i et mobbings- og voldsperspektiv er det at det er en større andel i den sammekjønnselskende populasjon som har en opplevelse av å ikke bli godtatt eller av å være upopulær blant andre ungdommer. Hvor én av ti heterofile tenåringer synes det er vanskelig å få venner, svarer tre av ti lesbiske/bifile tenåringsjenter og fire av ti homofile/bifile tenåringsgutter det samme:

Tabell 9. Andeler som sier at følgende utsagn stemmer svært godt/ganske godt som karakteristikk av dem selv. Etter kjønn og seksuell orientering. Ung i Oslo 2006. Prosent. Missing: Usikre og de som ikke bruker merkelapper på seg selv

	Heterofile jenter	Heterofile gutter	Lesbiske/ bifile	Homofile/ bifile
<i>Synes det er vanskelig å få venner</i>				
Ung i Oslo 2006	12	11	28	42
Antall svar (N)	4405	4332	163	175
<i>Ofte skuffet over meg selv</i>				
Ung i Oslo 2006	29	19	58	51
Antall svar (N)	4402	4327	165	174
<i>Jeg har mange venner</i>				
Ung i Oslo 2006	93	92	79	73
Antall svar (N)	4402	4330	164	173
<i>Liker ikke måten jeg lever livet mitt på</i>				
Ung i Oslo 2006	21	21	42	45
Antall svar (N)	4391	4333	163	172
<i>Føler jevnaldrende godtar meg</i>				
Ung i Oslo 2006	93	93	79	72
Antall svar (N)	4384	4316	163	173
<i>Jeg er populær blant jevnaldrende</i>				
Ung i Oslo 2006	69	76	60	67
Antall svar (N)	4297	4276	160	169

Av tabellen ovenfor framgår det videre at andelen sammekjønns seksuelle tenåringer som strever med selvbildet er omlag dobbelt så stor som blant heterofilt identifiserte tenåringer. Omlag fire av ti lesbiske/bifile/homofile tenåringer svarer at de ikke liker måten de lever livet sitt på og mer enn halvparten svarer at de ofte er skuffet over seg selv.

Selvrapportert helse

I Ung i Oslo-spørreskjemaet ble respondentene bedt om å gi en helhetsvurdering av sin egen helse (såkalt egenvurdert global helse). Sammenlignet med unge heterofile tenåringer er unge lesbiske, bifile og homofile tenåringer mindre tilbøyelige til å vurdere sin helse som god. Tabell 10 viser at den egenvurderte helsen også varierer med kjønn:

Tabell 10. Global egenvurdert helse etter kjønn og seksuell orientering. Andeler som oppgir at de har god/meget god helse. Ung i Oslo 2006. Prosent. Missing: Usikre og de som ikke bruker merkelapper på seg selv

	Heterofile jenter	Heterofile gutter	Lesbiske/ bifile	Homofile/ bifile
Ung i Oslo 2006	83	88	61	65
Antall svar (N)	4410	4351	166	179

I Ung i Oslo 2006 blir ungdommene bedt om å oppgi hvor mye de er plaget av ulike følelsesmessige tilstander. I spørsmålsbatteriet, hentet fra *Hopkins' symptom checklist* (Derogatis et al. 1974), finnes 7 indikatorer på psykiske vansker hvor de fleste utvalgte indikerer depresjonslignende tilstander. God psykisk helse kan i helse- og levekårsforskning forstås som fravær av angst- og depresjonssymptomer. Angstsymptomer tar ofte form av utrygghetsfølelse og ubestemt frykt, mens depresjonssymptomer gjerne er karakterisert av det interesseløse, håpløse og oppgitte (Hegna, Kristiansen og Moseng 1999). Mange av tenåringene i Ung i Oslo som svarer at de har opplevd symptomer på angst eller depresjon, gjør dette uten at dette kvalifiserer til noen sykdomsdiagnose. Mange av vanskene tenåringene i Ung i Oslo rapporterer om – som det å være ulykkelig, trist, føle alt er et slit – er dessuten assosiert med brudd og overgangsfaser i livet som eksempelvis pubertet og overgangen fra det å være barn til å være tenåring. Av tabell 11 nedenfor framgår det imidlertid at andelen lesbiske/bifile/homofile som oppgir å være plaget av

ulike depresjonsliknende tilstander under første halvdel av tenårene, er betydelig større enn blant heterofilt identifiserte:

Tabell 11. Andeler som har vært ganske/veldig mye plaget av psykiske vansker i løpet av den siste uken etter seksuell orientering. Ung i Oslo 2006. Andeler ganske/veldig mye plaget. Prosent. Missing: Usikre og de som ikke bruker merkelapper på seg selv

	Heterofile jenter	Heterofile gutter	Lesbiske/ bifile	Homofile/ bifile
<i>Følt at alt er et slit</i>				
Ung i Oslo 2006	41	30	60	60
Antall svar (N)	4401	4305	165	171
<i>Søvnproblemer</i>				
Ung i Oslo 2006	25	22	50	49
Antall svar (N)	4408	4309	164	171
<i>Ulykkelig, trist eller deprimert</i>				
Ung i Oslo 2006	26	13	59	49
Antall svar (N)	4396	4295	164	173
<i>Følelse av håpløshet med tanke på fremtiden</i>				
Ung i Oslo 2006	24	17	48	50
Antall svar (N)	4384	4290	162	172
<i>Tenkt på å gjøre slutt på livet ditt</i>				
Ung i Oslo 2006	8	5	32	45
Antall svar (N)	4400	4293	165	173
<i>Følt deg stiv eller anspent</i>				
Ung i Oslo 2006	29	19	50	43
Antall svar (N)	4377	4267	161	173
<i>Bekymret deg for mye om ting</i>				
Ung i Oslo 2006	44	28	63	54
Antall svar (N)	4385	4291	164	173

3 Ung i Oslo 2006 – forekomst av mobbing, trusler og vold

Den første representative landsdekkende tverrsnittsundersøkelsen som inkluderte både spørsmål om trusler og vold og sammekjønnsseksuell atferd i Norge, var NOVA-undersøkelsen Ung i Norge 2002. I denne spørres ungdommen om de har hatt sex med personer av samme eller motsatt kjønn, men dessverre ikke om seksuell orientering. Av Ung i Norge 2002 framgår det at det å ha debutert eller å være aktiv seksuelt er en risikofaktor mht. å være utsatt for vold. Det er tenåringer som ikke har hatt sex som er minst utsatt for vold:

Tabell 12: Utsatthet for vold som krevde legebehandling etter seksuell debut og hvem man har hatt sex med. Ung i Norge 2002. Prosent.

	Har ikke hatt sex	Har hatt heterosex	Har hatt homosex
<i>Utsatt for vold siste år som krevde legebehandling</i>			
Jenter	1,4	3,3	10,9
Gutter	2,9	9	22,6

Tabell 12 viser videre at tenåringers utsatthet for vold i Norge på begynnelsen av 2000-tallet varierer med deres biologisk kjønn og kjønnnet på den de har sex med. I norske levekårsundersøkelser synes kvinner å være mindre utsatt for vold enn menn. Dette gjelder først og fremst vold på utearenaen. I Ung i Norge 2002 er tenåringsjenter som oppgir å ha hatt sex med andre tenåringsjenter/kvinner ett unntak fra denne regelen. 3,3 prosent av jentene som svarer at de har debutert heteroseksuelt har vært utsatt for vold som krevde legebehandling siste året. Andelen voldsutsatte blant sammekjønnselskende tenåringsjenter er på 10,9 prosent – dvs. omlag tre ganger større. Det er verdt å merke seg at andelen sammekjønnsseksuelle tenåringsjenter som har vært utsatt for vold er noe større enn blant tenåringsgutter som har debutert heteroseksuelt. Mest voldsutsatt er imidlertid sammekjønnsseksuelle tenåringsgutter. I denne Ung i Norge-undersøkelsen fra 2002 svarer én av fem tenåringsgutter som har hatt homosex at de har vært utsatt for vold som krevde legebehandling det siste året.

Fire år etter Ung i Norge 2002 – i 2006 – ble en nær identisk NOVA-undersøkelse av levekår og helse blant tenåringer gjennomført i Oslo. De fleste spørsmålene om forskjellsbehandling, mobbing og vold fra Ung i Norge undersøkelsen fra 2002 inngår også i Ung i Oslo 2006. Spørsmålene om kjærlighet og seksualitet er imidlertid litt forskjellige. Noen mål på seksuell atferd har måttet vike av plasshensyn, andre er blitt justert og forbedret pga. ny forskningsbasert kunnskap om hvilke instrumenter som er hensiktsmessige å bruke ved studier av sammekjønnsseksualitet. Dette har som konsekvens at tendenser og fordelinger i NOVA-undersøkelsene Ung i Norge 2002 og Ung i Oslo 2006 ikke er direkte sammenliknbare. De forskjeller i for eksempel opplevd vold som framgår av tabellen nedenfor, er derfor ikke nødvendigvis mål på forskjeller i tendenser mellom livssituasjonen til sammekjønnsseksuelle ungdommer i Oslo og sammekjønnsseksuelle ungdommer Norge forøvrig. Forskjellene som framkommer mellom de to undersøkelsene sier heller ikke nødvendigvis noe om endringer i mobbing-, trussel- og voldsbildet mellom 2002 og 2006. I tabellen nedenfor framgår det imidlertid at tenåringer fra Oslo som er homofile, lesbiske og bifile er betydelig mer utsatt for daglig mobbing, trusler og vold enn de tenåringene som oppgir å være heterofile. Lesbiske/bifile er mer utsatt enn heterofile tenåringsjenter og homofile/bifile tenåringsgutter er mest utsatt av dem alle:

Tabell 13: Selvrapportert mobbing, trusler og vold siste år etter seksuell orientering. Ung i Oslo 2006. Prosent. Missing: Usikre og de som ikke bruker merkelapper på seg selv.

	Heterofile jenter	Heterofile gutter	Lesbiske/bifile jenter	Homofile/bifile gutter
Mobbet daglig	1	2	5	23
Utsatt for trusler om vold. En gang eller mer	15	36	35	51
Slått uten synlige merker. En gang eller mer	17	32	36	54
Vold som krever legebehandling. En gang eller mer	5	13	18	39

Selv om datamatrixene ikke er direkte sammenliknbare er det likevel grunn til å merke seg at andelen lesbiske, bifile og homofile ungdommer fra Oslo som har vært utsatt for vold som krevde legebehandling, er dobbel så stor

som den som framkom ved Ung i Norge-undersøkelsen i 2002.⁵ Tabell 13 illustrerer at heterofile tenåringsjenter har minst risiko for å bli utsatt for mobbing, trusler og alvorlig vold. Det er verdt å merke seg at når det gjelder daglig mobbing er det en forsvinnende liten andel heterofile tenåringsjenter og tenåringsgutter som oppgir å være utsatt for dette. Gjennomført systematisk mobbing blant heterofile tenåringer er nærmest et ikke-problem. Blant homofile, bifile og lesbisk orienterte tenåringer er derimot daglig mobbing utbredt. Én av tyve lesbiske/bifile tenåringsjenter og nærmere én av fire homofile/bifile tenåringsgutter sier at de blir utsatt for daglig mobbing.

Et tilsvarende mønster framgår av sammenhengene mellom seksuell orientering og dimensjonene trusler, det å bli slått og det å bli utsatt for vold som krever legebehandling. Heterofile tenåringsjenter fra Oslo har i særklasse minst risiko for det å oppleve truende situasjoner, det å bli slått eller bli utsatt for vold som krever legebehandling. Videre framgår det at lesbiske og bifile tenåringsjenter har distansert heterofile tenåringsjenter og passert heterofile tenåringsgutter når det gjelder selvopplevd vold og trusler. Én av fem lesbiske/bifile tenåringsjenter fra Oslo forteller at de hadde blitt utsatt for vold som i etterkant krevde legebehandling i 2006. Homofile og bifile tenåringsgutter fra Oslo har utvilsomt stor risiko for det å oppleve truende situasjoner, bli slått eller bli utsatt for vold som krever legebehandling. Halvparten av utvalget oppgir at de har blitt truet eller har blitt slått det siste året, og fire av ti homofile/bifile Osloungdommer oppgir at de har vært utsatt for vold siste året som var så alvorlig at de måtte oppsøke legehjelp.

Hvem unge homofile og lesbiske er involvert i voldsepisoder med

Samlet sett dokumenterer Ung i Oslo 2006 at lesbiske, bifile og homofile Osloungdommer er overrepresentert når det gjelder å være utsatt for mobbing og trusler. Lesbiske, bifile og homofile er også overrepresentert mht. å bli utsatt for vold. For å gi en nærmere beskrivelse av denne voldens mulige årsaker og hva slags type vold lesbiske, bifile og homofile ungdommer blir utsatt for, er en viktig innfallsvinkel å dokumentere hvilke sosiale

⁵ Andelen homo/lesbiske ungdommer som har vært utsatt vold i Ung i Oslo 2006 er også påtakelig stor i forhold til NOVA-undersøkelsen *Levekår og livskvalitet blant lesbiske kvinner og homofile menn* fra 1999 (Hegna, Kristiansen og Moseng).

relasjoner det er mellom voldsutsatte lesbiske/bifile/homofile ungdommer og voldsutøveren:

Tabell 14: Vold som krevde legebehandling etter seksuell orientering og relasjon til gjerningsmann/gjerningskvinne. Én gang eller flere. Ung i Oslo 2006. Missing: Usikre og de som ikke bruker merkelapper på seg selv. Prosent.

	Heterofile jenter	Heterofile gutter	Lesbiske/bifile jenter	Homofile/bifile gutter
Ungdom (ukjent)	5	19	14	31
Ungdom man kjenner	9	21	18	28
Foreldre	3	2	12	16
Søsken	5	4	9	16
Andre voksne	1	2	5	13

Det vanligste blant heterofile tenåringer synes å være at de blir involvert i voldsepisoder med annen ungdom. Så er også tilfelle blant sammekjønns- seksuelle tenåringer, men sammenliknet med heterofile tenåringer er det langt flere som oppgir at de er blitt utsatt for vold av søsken, foreldre eller andre voksne (unntaket er lesbiske/bifile tenåringer når det gjelder søsken).

Den mest påtakelige forskjellen i forhold til heterofile tenåringer er hvor mange unge lesbiske/bifile/homofile tenåringer som oppgir å ha vært utsatt for grov vold av egne foreldre som krevde legebehandling én eller flere ganger det siste året. Blant heterofile tenåringer er andelen som opplever alvorlige voldsepisoder med egne foreldre liten – to prosent av jentene og tre prosent av guttene svarer at de har opplevd dette siste året. Blant lesbiske/bifile/homofile ungdommer er andelen fire ganger større – 12 prosent av de lesbiske/bifile tenåringsjentene og 16 prosent av de homofile/bifile tenåringsguttene, oppgir at de har vært involvert i voldsepisoder med egne foreldre som krevde legebehandling én eller flere ganger siste året. Det er verdt å merke seg likheten mellom lesbiske og homofile ungdommer når det gjelder utsatthet for vold i hjemmet: homofile og bifile tenåringsgutter har faktisk noe større risiko for å oppleve å bli utsatt for grov vold av egne foreldre. Dette bildet bryter delvis med tidligere funn som antyder det motsatte mønster: lesbiske/bifile skal som heterofile kvinner være mer utsatt for vold innenfor hjemmets fire vegger enn menn (Hegna, Kristiansen og Moseng 1999).

Det er ikke mulig å fastslå hvorvidt voldsepisodene mellom lesbiske/bifile/homofile tenåringer og deres foreldre utgjør en form for hatkriminalitet i betydningen at voldsepisoden kan forstås som et overgrep motivert av

negative holdninger til homofili fra foreldrenes side. All vold som lesbiske og homofile rapporterer å bli utsatt for trenger ikke å bunne i deres seksuelle orientering. Noen av årsakene kan være akkurat de samme som ligger til grunn for at heterofile tenåringer utsettes for grov vold. Det er imidlertid vanskelig å forstå det faktum at lesbiske/bifile/homofile er skjevfordelt mht. det å være involvert i hjemmebasert vold som noe annet enn et uttrykk for at lesbiske/bifil/homofile tenåringer i Oslo er overrepresentert mht. emosjonell og fysisk mishandling fra foreldrenes, steforeldrenes etc. side. Det finnes per i dag ikke god forskningsbasert kunnskap om norske foreldres holdninger til det å ha et sammekjønnselskende barn. Data fra World value surveys er det nærmeste man kommer. Dette datasettet dokumenterer at unge lesbiske/bifile/homofile i Norge mellom 16 år og 30 år har vokst opp med omsorgspersoner (foreldre og lærere) hvor mer enn fire av ti tilkjenner at sammekjønnskjærlighet *aldri* kan rettferdiggjøres eller sidestilles med heterofili (WVS 1990–2004).

En slik overrepresentasjon av vold mot lesbiske, bifile og homofile fra nærtstående familiemedlemmer framgår også av representative undersøkelser fra utlandet. I Corliss et al. (2002), som tar utgangspunkt i representative data fra the National Survey of Midlife Development in the United States, rapporterer sammekjønnsseksuelle kvinner og menn å ha vært mer utsatt for emosjonell og fysisk mishandling av sine foreldre, steforeldre etc. under oppveksten enn kvinner og menn som rapporterer at de utelukkende har praktisert sex med personer av motsatt kjønn.⁶ Kvinnene skiller seg ut fra sammekjønnsseksuelle menn ved at de oftere oppgir å ha vært utsatt for fysisk mishandling av sine mødre. En overrepresentasjon av selvrapportert mishandling framkommer også av Russels og Truongs studie *School outcomes of sexual minority youth in the United States: evidence from a national study* fra 2001. Denne studien består av to parallelle og uavhengige surveyer og det oppsiktvekkende er at *foreldrene* til de sammekjønnsseksuelle ungdommene som rapporterer om at de er blitt slått etc. svarer bekreftende på at de opplever hjemmeforholdene som vanskelige. Denne unike undersøkelsen gir således klare indikasjoner på at selvrapporterte vanskelige familierelasjoner ikke utelukkende befinner seg inni lesbiske, bifile og homofile ungdommers og tenåringers hoder.

⁶ Det representative utvalget består av 2917 kvinner og menn i alderen 25 år til 74 år.

Overrepresentasjon av vold og bruk av barnevernstjenesten

Omlag én av ti heterofile tenåringer oppgir at de noen gang har mottatt hjelp fra barneverntjenesten, mens én av fire lesbiske/bifile tenåringsjenter og én av tre homofile/bifile tenåringsgutter svarer det samme. Sett på bakgrunn av at lesbiske, bifile og homofile tenåringer er overrepresentert i voldsstatistikken, samt andre negative indikasjoner på levekår og helse, er det ikke overraskende at sammekjønnselskende også er skjevfordelt mht. bruk av barnevernstjenester. Tabell 15 nedenfor viser sammenhenger mellom det å ha vært utsatt for alvorlige vold og bruk av barnevernstjenester etter seksuell orientering. Det framgår at det er større sannsynlighet for at lesbiske, bifile og homofile som har mottatt hjelp fra barneverntjenesten har vært utsatt for alvorlige vold det siste året. Det synes også som om vold blant sammekjønnsseksuelle er betydelig sterkere assosiert med hjelp eller inngripen fra barnevernet enn blant heteroseksuelle tenåringer. Det er også indikasjoner på at hjemmeforholdene til sammekjønnsseksuelle tenåringer i Oslo er betydelig mer trøblete enn blant tenåringer som er heterofilt identifisert:

*Tabell 15: Vold som krevde legebehandling etter seksuell orientering og barnevernstjenester. Ung i Oslo 2006. Én gang eller flere. Prosent. Missing. Usikker og bruker ikke merkelapper.**

	Heterofile jenter	Heterofile gutter	Lesbiske/ bifile jenter	Homofile/bifile gutter
<i>Mottatt hjelp fra barnevernstjenesten</i>				
Utsatt for vold	10	27	30	49
Antall svar (N)	(399)	(350)	(37)	(51)
<i>Ikke mottatt hjelp fra barnevernstjenesten</i>				
Utsatt for vold	5	11	13	34
Antall svar (N)	(3785)	(3745)	(108)	(107)

*) Korrelasjonskoeffisienten (pearsons r) mellom hjelp fra barnevernet og utsatt for vold er 0,069 blant heterofile jenter, 0,14 blant heterofile gutter, 0,194 blant lesbiske/bifile jenter og 0,148 blant homofile/bifile gutter. De tre første er signifikante på 5 %-nivå, den siste på 10 %-nivå (p=0,064).

Overrepresentasjonen av vold og ungdommers holdninger til homofili

To hovedtendenser framgår av Ung i Oslo 2006 når man sammenholder heterofile og lesbiske/homofile/bifile tenåringer med hvem som utsetter dem for vold. Et viktig funn er at skjevfordelingen mellom heterofile og samme-

kjønnselskende tenåringer er størst når det gjelder vold innenfor familien. Samtidig er det slik at den hyppigst forekommende formen for vold blant sammekjønnsseksuelle osloundommer, som hos heteroseksuelle, er å være involvert i voldsepisoder med annen ungdom – det være seg venner, bekjente, eller ungdom de ikke kjenner.

At lesbiske/bifile/homofile ungdommer på denne måte er overrepresentert mht. å være utsatt for vold av andre ungdommer må forstås på bakgrunn av holdningsdata. Representative befolkningsbaserte verdiundersøkelser fra Norge antyder at norske ungdommer og tenåringer (12–18 år) har grunnleggende negative holdninger til homoseksualitet (Moseng 2003 & 2005). På en vurderingsskala fra 1 til 10 – der 1 til 5 er å regne som en negativ vurdering og 6 til 10 som en positiv vurdering – blir elevene i Ung i Norge-undersøkelsene bedt om å rangere ulike grupper av ungdommer. Av samtlige respondenter i NOVAs Ungdataundersøkelser 1994–2001, til sammen 25 731 ungdommer, ga hele 42 prosent av elevene gruppen homoseksuelle ett poeng og kun fire prosent ga gruppen ti poeng.

Det er blant annet på bakgrunn av dette negative holdningsteppet man må forstå at lesbiske, bifile og homofile ungdom i Ung i Oslo 2006 rapporterer om å være mye utsatt for mobbing, trusler og vold. Særlig når det gjelder å oppleve daglig mobbing er det en overrepresentasjon. Internasjonale undersøkelser antyder på sin side at lesbisk, bifil og homofil ungdom opplever skolen som en utrygg arena, de rapporterer om daglig verbal trakassering og noen forteller også at de skulker skolen i et forsøk på å håndtere presset relatert til det å være en ikke-heteroseksuell (Russell et al. 2001). NOVAs holdningsundersøkelser antyder at forholdene også kan være vanskelige ved norske skoler.

Overrepresentasjon av vold blant sammekjønnsseksuelle – unge Osloundommer en særlig utsatt gruppe

Et hovedfunn i Ung i Oslo 2006 er at unge sammekjønnselskende tenåringer er en særlig sårbar gruppe når det gjelder å være utsatt for daglig mobbing, trusler og vold. Data fra Ung i Norge 2002 og Ung i Oslo 2006 er ikke direkte sammenliknbare fordi seksuell orientering måles på forskjellig måter i de to undersøkelsene. Likevel er det verdt å merke seg at andelen sammekjønnselskende i Oslo i 2006 som har vært utsatt vold som krevde lege-

behandling, er dobbelt så stor som den tilsvarende andelen i Ung i Norge-undersøkelsen fra 2002.

Noen av disse forskjellene kan skyldes forskjeller i livsformer – kategoriene som blir sammenliknet er selvidentifiserende lesbiske/bifile/homofile tenåringer (Ung i Oslo 2006) og tenåringer som oppgir at de har hatt homosex (Ung i Norge 2002). Det er likevel grunn til å tro at noe av disse forskjellene gjenspeiler forskjeller i alderssammensetning mellom de to undersøkelsene. I Ung i Norge 2002 ble elevene fra ungdomsskolesegmentet ikke spurt om de hadde hatt sex med personer av samme kjønn. Det vil si at de sammekjønnselskende som inngår i denne representative befolkningsbaserte undersøkelsen befinner seg i den andre halvdel av tenårene – i aldersgruppen 16 år til 19 år (de yngste er kun blitt spurt om forelskelse). Utvalget i Ung i Oslo 2006, befinner seg derimot i tenårenes første halvdel – hovedtyngden av informantene er mellom 14 år og 16 år.

De funn og data om sammenhenger mellom vold og seksuell orientering som framkommer ved Ung i Oslo, må tolkes på bakgrunn av at de 11 519 deltakerne befinner seg i tenårenes første halvdel. De som forstår seg selv som lesbiske, bifile og homofile i Ung i Oslo-undersøkelsen representerer således en helt spesiell gruppe – nemlig det mindretallet lesbiske og homofile som får identiteten på plass og er sammekjønnsseksuelt aktive en god del før det sammekjønnselskende gjennomsnittet. Det framgår av Ung i Oslo 2006 at sammekjønnselskende som forstår sitt kjærlighetsliv som lesbiskt/bifilt/homofilt tidlig i tenårene, oftere har debutert seksuelt og rapporterer om en tidligere seksuell debutalder enn sine jevnaldrende heterofile skolekamerater. Når lesbiske, bifile og homofile i 9.- og 10.-klasse og 1. videregående i Osloskolen er mer utsatt for trusler og vold enn heterofile, må dette forstås på bakgrunn av deres seksuelle forhistorie: dobbelt så mange har debutert seksuelt sammenliknet med heterofile ungdommer og én av fem av de lesbiske/bifile jentene og halvparten av de homofile/bifile guttene oppgir å ha hatt sex før de fylte 11 år. I levekårs- og helseforskning er en tidlig seksualdebut assosiert med en overrepresentasjon av dårlige levekår og dårlig helse. Slike statistiske fordelinger mellom tidlig seksualdebut, tidlig rusmiddeldebut og eksempelvis utsatthet for vold, sier ingenting om retningen på slike sammenhenger eller om mulige årsaksforhold. Tabell 16 nedenfor dokumenterer skjevfordelingen mht. seksuell debut mellom heterofile og sammekjønnselskende unge tenåringer og sammenhenger mellom det å ha debutert seksuelt og utsatthet for alvorlig vold:

Tabell 16. Andeler som har vært utsatt for vold som krevde legebehandling etter seksuell orientering og seksuell debut. Ung i Oslo 2006. Én gang eller mer. Prosent. Missing: Usikre og de som ikke bruker merkelapper på seg selv

Har du blitt utsatt for vold som krevde legebehandling? Én gang eller mer	Ikke debutert	Debutert	Total
<i>Heterofile jenter</i>			
Ja	4	9	5
Antall svar (N)	(3206)	(1142)	(4348)
<i>Heterofile gutter</i>			
Ja	10	21	13
Antall svar (N)	(2997)	(1228)	(4225)
<i>Lesbiske/bifile jenter</i>			
Ja	8	23	17
Antall svar (N)	(66)	(91)	(157)
<i>Homofile/bifile gutter</i>			
Ja	23	50	40
Antall svar (N)	(62)	(104)	(166)

Den samme strukturelle sårbarheten mellom det å være tidlig seksuell aktiv og utsatthet for vold, framkommer også når det kontrolleres for andre sider ved deres seksuelle forhistorie/livsform. Av Ung i Oslo framkommer det at dobbelt så mange lesbiske/bifile/homofile tenåringer har debutert seksuelt sammenliknet med heterofile ungdommer: de har også hatt mange flere seksualpartnere enn ungdommer som ser seg selv som heterofile. Tabell 17 dokumenterer en særlig overrepresentasjon av utsatthet for alvorlig vold blant sammekjønnsseksuelle som har hatt mange seksualpartnere:

Tabell 17. Andeler som har vært utsatt for vold som krevde legebehandling etter seksuell orientering og antall seksualpartnere. Ung i Oslo 2006. Én gang eller mer. Missing: Usikre og de som ikke bruker merkelapper på seg selv, samt de som oppgir å hatt flere enn femti partnere. Prosent.

Har du blitt utsatt for vold som krevde legebehandling? Én gang eller mer	Ingen sexpartner	Én til ti sexpartner	Mer enn elleve	Total
<i>Heterofile jenter</i>				
Ja	4	9	20	5
Antall svar (N)	(3059)	(1088)	(25)	(4173)
<i>Heterofile gutter</i>				
Ja	10	19	31	13
Antall svar (N)	(2877)	(1085)	(88)	(4065)
<i>Lesbiske/bifile jenter</i>				
Ja	9	15	47	17
Antall svar (N)	(65)	(69)	(19)	(154)
<i>Homofile/bifile gutter</i>				
Ja	29	42	56	41
Antall svar (N)	(63)	(48)	(36)	(152)

Noe av skjevfordelingen av voldsutsatthet mellom sammekjønnselskende i Oslo i 2006 og Ung i Norge 2002 – kan også handle om storbyproblematikk. Lesbiske/bifile/homofile som deltar i Ung i Oslo er ikke bare unge tenåringer, noen har mer trøblete familierelasjoner og henger kanskje mer på byen enn heterofilt identifiserte tenåringer. I motsetning til tenåringene som har homosex i Ung i Norge, og som har hele Norge som arena, har de lesbiske/bifile/homofile tenåringene i Ung i Oslo en lettere tilgang til byen som fritidsarena og eksperimenterende tumleplass. Som unge heterofile tenåringer drar sammekjønnselskende tenåringer inn til bykjernen «City» etter skoletid, de henger på gatehjørner og en del av dem klarer antakeligvis også å snike seg inn eller blir sneket inn på clubscener eller homosteder samt homomiljøenes gråsonearenaer.

Ung i Oslo dokumenterer at lesbisk/bifile/homofile tenåringer synes å «henge i byen» langt mer enn heterofilt identifiserte tenåringer. Der én av tre heterofile tenåringer svarer at de dro inn til sentrum av Oslo tre til fem ganger eller mer i uken etter skoletid siste året, svarer halvparten av de sammekjønnsseksuelle tenåringene det samme. Andelen lesbiske/bifile tenåringssjenter og homofil/bifile tenåringssgutter som oppgir å ofte henge på et gatehjørne, er respektive tre og fire ganger større enn tilsvarende andeler blant heterofile tenåringssjenter og tenåringssgutter. Denne overrepresentasjonen mht. å være ung tenåring og «henge i byen» blant homofile/bifile/lesbiske tenåringer kan sammenholdes med andre marginaliserte tenåringssminoriteter i Oslo.

Tabell 18 og tabell 19 nedenfor viser sammenhenger mellom det å ha vært utsatt for alvorlige vold og det å «henge i byen» etter seksuell orientering. Det framgår at det er større sannsynlighet for at lesbiske, bifile og homofile har vært utsatt for alvorlig vold det siste året og at dette har statistisk sammenheng med byturer etter skoletid samt det å henge på gatehjørner ofte. Det synes også som om vold blant sammekjønnsseksuelle er klarere assosiert med det å «henge mye i byen» enn blant heteroseksuelle tenåringer. Det å være på utearenaen synes å gjøre lesbiske/bifile/homofile ungdommer mer synlige og dermed noe mer utsatt for alvorlig vold. Tendensen blant heterofile tenåringer synes å være at deres byaktiviteter på fritiden ikke er forbundet med like stor risiko for å bli utsatt for vold – muligens fordi de beveger de seg på andre og mindre risikofylte utelivsarenaer enn sammekjønnsseksuelle tenåringssgutter og tenåringssjenter.

Tabell 18. Andeler som har vært utsatt for vold som krevde legebehandling etter seksuell orientering og det å «henge i sentrum». Ung i Oslo 2006. Én gang eller mer. Missing: Usikre og de som ikke bruker merkelapper på seg selv. Prosent.

Har du blitt utsatt for vold som krevde legebehandling? Én gang eller mer	Sentrum 0–2 gang Siste uke	Sentrum 3–5m+ Siste uke	Total
<i>Heterofile jenter</i>			
Ja	4	8	5
Antall svar (N)	(2997)	(1246)	(4243)
<i>Heterofile gutter</i>			
Ja	11	17	12
Antall svar (N)	(2902)	(1173)	(4075)
<i>Lesbiske/bifile jenter</i>			
Ja	9	28	18
Antall svar (N)	(80)	(71)	(151)
<i>Homofile/bifile gutter</i>			
Ja	31	51	40
Antall svar (N)	(81)	(73)	(154)

Tabell 19. Andeler som har vært utsatt for vold som krevde legebehandling etter seksuell orientering og det å «henge på gatehjørne». Ung i Oslo 2006. Én gang eller mer. Prosent. Missing: Usikre og de som ikke bruker merkelapper på seg selv.

Har du blitt utsatt for vold som krevde legebehandling? Én gang eller mer	Henge på gatehjørne 0–2 ganger Siste uke	Henge på gatehjørne 3–5 ganger + Siste uke	Total
<i>Heterofile jenter</i>			
Ja	5	11	5
Antall svar (N)	(3937)	(242)	4187
<i>Heterofile gutter</i>			
Ja	11	21	12
Antall svar (N)	(3549)	(465)	(4014)
<i>Lesbiske/bifile jenter</i>			
Ja	11	56	18
Antall svar (N)	(123)	(25)	(148)
<i>Homofile/bifile gutter</i>			
Ja	28	57	39
Antall svar (N)	(92)	(56)	(148)

Henge i byen, risiko for vold og rusproblematikk

Ung i Oslo 2006 antyder at sammenhenger mellom det å «henge i byen» og risiko for å bli utsatt for alvorlige vold eller voldsepisoder også må forstås i perspektiv av rusproblematikk. Tidligere NOVA-undersøkelser dokumenterer at lesbiske/bifile/homofile oftere enn heterofile oppgir at de i forbindelse med bruk av rusmidler har kommet i håndgripeligheter eller blitt utsatt for vold (Moseng 2005). Det kan videre synes som om det er en opphopning av rusvansker i de lesbiske/homofile miljøene i Oslo (op.cit). En slik overrepresentasjon av rusmidler må forstås på bakgrunn av at sentralt i homomiljøet i Oslo står en variert utelivs- og partyarena, hvor alkohol og også ulike former for dop er lett tilgjengelig. Det sentrale østlandsområdet har tradisjonelt sett utgjort den viktigste omsetningsarenaen for narkotika i Norge.

En annen viktig forklaring på skjevfordelingen av narkotika mellom heterofilt og sammekjønnsseksuelt identifiserte tenåringer, er at mange av narkotikatrendene i den vestlige verden – også i Norge – har startet opp på homoscenen- eller på klubbingscenen hvor unge lesbiske/bifile/homofile er overrepresentert. Når et bestemt type partydop slutter å være trendy, faller prisen og blir en del av mainstream ruskulturen. Således er ecstasy, ketamin, metha-amfetamin⁷ gode eksempler på sex- og partydop som er blitt introdusert på den nordamerikanske gayscenen⁸, for så å bli spredd rundt på homo- og klubbingscenen i den vestlige verden.

Rus-kulturen i Norge er en helt annen enn i USA, England og Spania. Det brukes mindre dop, og nye trender i dopbruk slår an i New York, Barcelona og London mange år før de slår an på homo- eller klubbingscenen i lille Oslo. For tiden går det i alle former for «upperskombinasjoner» – som GHB, ecstasy, ketamin, amfetamin, kokain og meth-amfetamin. Denne anekdotiske kunnskapen om homofile/bifile/lesbiskes bruk av narkotiske stoffer blir underbygget av data fra Ung i Oslo 2006. De lesbiske/bifile/

⁷ Crystalline methamphetamine hydrochloride (går under betegnelser som crystal meth, Ice, Tina, Nazi Crank, meth-amfetamin) Dette er et ekstremt avhengighetsdannende stoff og er koplet opp mot alvorlig overdoseproblematikk og er en av de viktigste risikofaktorene når det gjelder å bli smittet av hiv. I USA og England regner man med at syv av ti nysmittede menn som har sex med menn (msm) var ruset på meth-amfetamin da de blir smittet.

⁸ En annen sentral aktør er klubbingsmiljøet, men her er også homofile/lesbiske overrepresentert.

homofile 14- til 16-åringene som har deltatt i Ung i Oslo er selvsagt for unge til å komme inn på kommersielle utesteder, men de henger i byen og muligens også rundt om i gråsonene av homomiljøene. Den letteste måten for en ung homo å få tak i stoff er nok nettopp i kontakt med andre homoer eller på arenaer hvor homoer vanker.

Tidligere nasjonal så vel som internasjonal forskning viser at lesbiske, bifile og homofile er overrepresentert mht. å drikke seg beruset ofte. Litteraturen antyder også at den sammekjønnsseksuelle populasjon er skjevfordelt når det gjelder bruk av narkotiske stoffer (Cochran & Mays 2000, Cochran et al. 2004, Fergusson 1999, Gilman et al. 2001, McKirnan & Peterson 1989, Moseng 2005, Russel et al. 2002, Scheer et al. 2002, Stall et al. 2001). Av tabell 20 framgår det at narkotikabruk blant de 8620 heterofilt identifiserte deltakende osloundommene – nærmest er en ikke-problemstilling. Med unntak av hasj bruker heterofile ungdommer i Oslo nærmest ikke narkotiske stoffer. Blant de få heterofile jentene og guttene som svarer at de har brukt narkotika svarer dessuten de fleste at de kun har brukt det én gang det siste året. Fokuserer man på konsum er kontrasten mellom lesbiske/bifile/homofile og heterofile osloundommer, stor. Data fra Ung i Oslo 2006 antyder at lesbiske, bifile homofile som bruker narkotiske stoffer bruker dem ofte – således svarer omlag to til tre prosent av bifile/lesbiske jenter at de har brukt hasj, ecstasy, amfetamin og heroin mer enn 50 ganger siste året. Andelen homofile/bifile gutter som svarer det samme er dobbelt så stor:

Tabell 20: Bruk av rusmidler etter kjønn og seksuell orientering. Ung i Oslo 2006. Prosent. Missing: Usikre og de som ikke bruker merkelapper på seg selv.

Har du i løpet av de siste 12 måneder brukt noen av de følgende rusmidler?	Sum brukere	Én gang	2–10	11–50	50 +
<i>Har røykt hasj eller marihuana</i>					
heterofile jenter	7,6	2,3	3,5	1,3	0,6
lesbiske/bifile jenter	30,2	4,9	13,6	8,0	3,7
heterofile gutter	10	2,4	4,6	1,5	1,5
homofile/bifile gutter	26,6	1,8	5,9	11,8	7,1
<i>Ruset seg på piller/legemidler</i>					
heterofile jenter	1,3	0,5	0,5	0,2	0,1
lesbiske/bifile jenter	13,2	1,8	6,0	3,6	1,8
heterofile gutter	1,5	0,3	0,7	0,3	0,3
homofile/bifile gutter	17,1	0,5	4,8	4,8	7,0
<i>Brukt ecstasy</i>					
heterofile jenter	0,5	0,2	0,2	0,0	0,1
lesbiske/bifile jenter	8,4	2,4	3,6	0,6	1,8
heterofile gutter	1,2	0,3	0,5	0,2	0,3
homofile/bifile gutter	17,6	0,5	5,3	4,3	7,5
<i>Brukt LSD</i>					
heterofile jenter	0,2	0,0	0,1	0,0	0,1
lesbiske/bifile jenter	6,6	3,0	0,0	1,8	1,8
heterofile gutter	0,8	0,1	0,3	0,1	0,2
homofile/bifile gutter	16,0	1,6	3,2	3,7	7,5
<i>Brukt heroin</i>					
heterofile jenter	0,5	0,2	0,1	0,1	0,1
lesbiske/bifile jenter	8,4	1,2	2,4	2,4	2,4
heterofile gutter	0,9	0,3	0,3	0,1	0,3
homofile/bifile gutter	17,6	1,1	5,3	3,7	7,5
<i>Amfetamin</i>					
heterofile jenter	0,8	0,2	0,5	0,0	0,1
lesbiske/bifile jenter	10,8	4,2	3,6	0,6	2,4
heterofile gutter	1,4	0,3	0,7	0,2	0,3
homofile/bifile gutter	15,0	0,5	3,2	4,8	6,4
<i>Kokain</i>					
heterofile jenter	1,0	0,4	0,4	0,1	0,1
lesbiske/bifile jenter	13,2	3,6	6,6	0,0	3,0
heterofile gutter	1,9	0,6	0,8	0,3	0,3
homofile/bifile gutter	19,8	1,6	5,9	4,8	7,5

I Norge så vel som utlandet er det å ofte ruse seg på alkohol eller narkotiske stoffer, assosiert med det å bli utsatt for vold. All vold som lesbiske/bifile/homofile blir involvert i er ikke ensbetydende med hatkriminalitet, og noe av volden de utsettes for må forstås i perspektiv av en overrepresentasjon av rusmidler som gjør dem mindre i stand til å ta vare på seg selv og på andre.

Det å være tenåring og «henge i byen» er assosiert med rus og vold. Det gjelder også heterofile tenåringer. En viktig grunn til at unge lesbiske/bifile/homofile er skjevfordelt på voldstatistikken, er at de henger mer i byen og ruser seg atskillig mer enn heterofile. Således svarer eksempelvis 33 prosent homofile/bifile tenåringsgutter og 14 prosent av lesbiske/bifile tenåringsjenter som ikke har ruset seg på hasj/marihuana siste 12 måneder at de har vært utsatt for alvorlig vold. Blant homofile/bifile tenåringsgutter og lesbiske/bifile tenåringsjenter som har ruset seg på hasj/marihuana siste 12 måneder svarer 57 prosent av guttene og 29 prosent av jentene at de har vært utsatt for vold som krevde legebehandling siste året. Denne sammenhengen mellom å ruse seg mye og bli utsatt for vold er også påtakelig når det gjelder det legale rusmidlet alkohol. En i utgangspunktet skjevfordeling av vold mellom sammekjønnsseksuelt og heteroseksuelt identifiserte tenåringer blir forsterket ved at en større andel sammekjønnsseksuelle ruser seg på alkohol:

Tabell 21: Andeler som har vært utsatt for vold som krevde legebehandling etter seksuell orientering og bruk av alkohol. Ung i Oslo 2006. Missing: Usikre og de som ikke bruker merkelapper på seg selv. Prosent.

Har du blitt utsatt for vold som krevde legebehandling? Én gang eller mer	Ruset seg 0 til 4 ganger siste måned	Ruset seg 4 til 6 ganger + siste måned	Total
<i>Heterofile jenter</i>	5	11	5
Antall svar (N)	(4056)	(253)	(4309)
<i>Lesbiske/bifile jenter</i>	15	41	18
Antall svar (N)	(138)	(22)	(160)
<i>Heterofile gutter</i>	12	26	13
Antall svar (N)	(3932)	(283)	(4215)
<i>Homofile/bifile gutter</i>	31	62	38
Antall svar (N)	(128)	(39)	(167)

Sammenhenger vold og psykisk helse

Flere representative befolkningsbaserte undersøkelser dokumenterer sammenhenger mellom selvmordstanker, selvmordsforsøk og det å ha vært utsatt for vold og trakassering blant selvidentifiserte homofile, bifile og lesbiske. Mange av disse strever med skam og identitetsproblematikk og negative selv-bilder (Garofalo et al. 1998 og 1999, Mays & Cochran 2001). Unge lesbiske og homofile som befinner seg i en tidlig identitetsskapende fase er ofte sårbare. Mange er i begynnelsen av sine sammekjønnsseksuelle liv plaget av skam og identitetskonflikter med tanke på å leve ikke-heteroseksuelle liv.

Data fra tidligere NOVA-undersøkelser antyder at når unge lesbiske og homofile strever med stigmatisering og internaliserte fordommer i form av negative selvbilder, mister de også evnen til å håndtere sine egne liv og sin egen helse: det være seg å praktisere sikrere sex eller å forholde seg på en konstruktiv måte til ulike former for rusmiddelproblematikk. Tabell 22 viser sammenhenger mellom det å ha vært utsatt for alvorlige voldsepisoder og det å være plaget av tanker om å ta sitt eget liv:

Tabell 22: Andeler som har vært utsatt for vold som krevde legebehandling etter seksuell orientering og selvmordsatferd. Ung i Oslo 2006. En gang eller mer. Prosent. Missing: Usikre og de som ikke bruker merkelapper på seg selv.

Har du i løpet av den siste uken tenkt på å gjøre slutt på livet ditt? Ganske/veldig mye plaget	Ikke utsatt	Utsatt for alvorlig vold	Total
<i>Heterofile jenter</i>			
Ja	7	22	8
Antall svar (N)	(4129)	(231)	(4360)
<i>Heterofile gutter</i>			
Ja	4	11	5
Antall svar (N)	(3702)	(535)	(4237)
<i>Lesbiske/bifile jenter</i>			
Ja	25	59	31
Antall svar (N)	(132)	(29)	(161)
<i>Homofile/bifile gutter</i>			
Ja	37	54	44
Antall svar (N)	(102)	(65)	(167)

4 Avslutning og anbefalinger

Tema for denne undersøkelsen har vært vold mot sammekjønnsseksuelle tenåringer i Oslo/Norge. Prosjektet er det første i Norge som dokumenterer omfanget av mobbing, trusler og vold blant sammekjønnsseksuelle med utgangspunkt i representative data. En hovedmålsetting har således vært å tilrettelegge for videre politikktforming, helse- og voldsforebyggende arbeid, gjennom å identifisere variable og perspektiver som bør stå i fokus. Undersøkelsen er ikke ment å gi en helhetlig beskrivelse, og utgjør ikke en fyllestgjørende analyse av lesbiske/bifile/homofile tenåringers livssituasjon. Hovedmålet er å sortere det viktige fra det mindre viktige. Det er således mange sider ved voldsproblematikk blant sammekjønnselskende tenåringer som ikke er blitt tematisert i denne rapporten.

NOVA-rapporten *Vold mot lesbiske og homofile tenåringer – En representativ undersøkelse av omfang, risiko og beskyttelse* viser at når unge homofile og lesbiske tenåringer blir utsatt for vold, er voldsutøveren som regel andre ungdommer: ofte er det jevnaldrende venner eller bekjente som har begått vold mot dem. Samtidig er unge lesbiske/bifile/homofile tenåringer skjevfordelt i forhold til unge heterofilt identifiserte mht. å være utsatt for vold av sine foreldre, steforeldre etc. Denne NOVA-undersøkelsen dokumenterer at selvrapportert vold blant lesbiske/bifile/homofile ofte er assosiert med trøblete forhold på hjemmearenaen. Den viser at voldsutsatthet opptrer sammen med flere andre indikatorer på marginalisering, som bruk av rusmidler, dårlig psykisk helse etc. Overrepresentasjonen av trusler og vold blant sammekjønnsseksuelle tenåringer må imidlertid også forstås i sammenheng med at de lever større deler av livene sine ute på byen og muligens beveger seg på mer risikofylte utelivsarenaer enn heterofilt identifiserte tenåringer. Lesbiske/bifile/homofile tenåringer er betydelig overrepresentert mht. bruk av narkotiske stoffer. Å ruse seg på såkalte rekreasjonsdop, som ecstasy, ghb, amfetamin etc, er viktige risikofaktorer mht. vold.

Rapportens hovedkonklusjon er at mobbing, trusler og vold mot lesbisk/bifil/homofil ungdom på begynnelsen av 2000-tallet fremdeles er betydelig og muligens et tiltakende samfunnsproblem. På samme måte som svenske ikke-representative data antyder NOVAs representative undersøkelse

at det de siste 10 årene muligens har funnet sted en økning i vold og hatkriminaliteten mot lesbiske, bifile og homofile. En forklaring på den økende volden kan være en økt grad av åpenhet om egen seksuell orientering blant sammekjønnselskende kvinner og menn – særlig i større byer som Oslo. I 1998 svarte én av ti nordmenn at de hadde en nær venn som de visste var lesbisk eller homofil. I 2007 svarer fire av ti nordmenn det samme og seks av ti Oslobeboere svarer at de har en nær lesbisk eller homofil venn.

Holdningsdata fra Norge antyder at vi nordmenn fremdeles har et problematisk forhold til homoseksualitet – særlig når den kommer oss litt for tett innpå livet. Fra et menneskerettslig siktepunkt kan behandlingen av lesbiske/bifile/homofile, på lik linje med andre minoritetsgrupper som eksempelvis norske jøder eller muslimer, framstå som selve prøvestenen på hvorvidt Norge er å regne som et åpent og tolerant samfunn. *Vold mot lesbiske og homofile tenåringer – En representativ undersøkelse av omfang, risiko og beskyttelse* dokumenterer at unge sammekjønnselskende tenåringer fortsatt er en utsatt minoritetsgruppe, og det er derfor viktig at det norske majoritets-samfunnet forsvarer deres rett til verdighet og lik anerkjennelse. Framfor alt er det viktig at de institusjoner som arbeider med norske ungdommer lærer seg å se sammekjønnselskende tenåringer. Et hovedproblem for lesbiske/bifile/homofile ungdommer som blir mobbet eller utsatt for vold, eller som av ulike grunner kommer i drift – er at de forblir en usynlig minoritet. Det bør være en oppgave for hjelpeapparatet å fange opp marginaliserte ungdommer, samt identifisere de særlige problemer som disse gruppene sliter med. Til tross for at lesbiske/bifile/homofile er betydelig overrepresentert i mobbings-, volds- og russtatistikken opplever de antakeligvis ikke å bli sett på arenaer som skolen, rus- eller barnevernsinstitusjoner. lesbisk, bifil og homofil ungdom som blir mobbet eller blir utsatt for vold pga. sin seksuelle orientering kan således oppleve å bli behandlet som om de var heterofilt identifisert.

Det å foregripe diskriminering av seksuelle minoriteter – eksempelvis i den norske skolen – bør ikke være den enkelte lesbiske, bifile og homofiles ungdoms eget ansvar. Ansvaret bør heller ikke ligge på homopolitiske organisasjoner som LLH. For å fjerne den påtakelig strukturelle skjevfordeling av levkår og helse etter seksuell orientering som fremdeles preger norsk samfunnsnivå – særlig i det yngste tenåringssegmentet – kreves det et overordnet samfunnsstrukturelt grep. Alle ungdommer har krav på å ha en tilværelse

som er fri for mobbing, vold og trusler. For at dette skal finne sted er det nødvendig at det norske majoritetssamfunnet i form av skoleledelse, lærere, helsesøstre etc. lærer seg å se minoritetsungdom og oppviser reell nulltoleranse overfor homofobe ytringer eller konkrete overgrep. At norske skoler skal være «homovennlig» bør gjøres eksplisitt i de formelle vedtekter og ved presentasjon av skolen for foreldre, elever og lærere. Ved mobbing, trusler eller vold mot lesbiske, bifile og homofile skoleelever – må det gripes raskt inn. Slike markeringer fra skoleledelsens side vil forebygge negative mestringsstrategier blant lesbiske, bifile og homofile skoleelever – eksempelvis i form av tilbaketrekking fra vennegjengen eller skolen som sosialt fellesskap.

Det finnes per i dag få eller ingen mobbing- eller voldsforebyggende tiltak som har unge lesbiske, bifile, homofile som sin eksplisitte målgruppe. Denne forskningsrapporten antyder konturene av et praksisfelt der en mer omfattende forebyggende innsats hadde vært ønskelig. Ett første skritt vil være å synliggjøre denne «usynlige» gruppen gjennom forebyggende holdningskampanjer, læremidler og økt fokus på forskning som kan bidra til å øke kunnskapen om hvilke strukturer og metoder som på sikt kan bidra til å øke aksepten og forståelsen av sammekjønnselskende tenåringer som befolkningsminoritet.

Summary

Bullying, Harassment and Physical Violence among Gay and Lesbian Norwegian Teenagers, a project that has been carried out at NOVA (Norwegian Social Research), was conducted at the request of the Norwegian National Association of Lesbian and Gay Liberation. The project was founded by the Ministry of Justice and Police. The analysis is based on representative quantitative data from the NOVA survey *Young in Oslo 2006* concerning the living conditions among 10 519 teenagers, age 14 – 16 years, in Oslo Norway. Another source has been representative data from the NOVA survey *Ung i Norge 2002 (Young in Norway 2002)*. The primary goal of this project has been to determine the nature and prevalence of bullying, harassment and physical maltreatment experiences among lesbian, gay, and bisexual (LGB) teenagers (n = 354) and to compare findings to those obtained from similar heterosexual teenagers (n = 8826).

The initial conclusion is that LGB teenagers in Oslo, Norway are at higher risk of victimization than heterosexual teenagers. 5 percent of the lesbian teenagers and 23 percent of the gay teenagers reported experiencing daily harassment. Sexual minority teenagers were also more likely to report physical violence that needed some sort of medical attention. 18 percent of the lesbian and 39 percent of the gay teenagers reported severe physical maltreatment in the previous last 12 months. A second important finding is that LGB teenagers reported higher rates than heterosexual teenagers of physical maltreatment by their parents or siblings. LGB teenagers are also more likely to experience harassment and physical violence from peers or unknown teenagers.

The combined effect of LGB status and high level of victimization was associated with high levels of health risk behaviours and contact with the child welfare system. LGB teenagers who have been exposed to severe physical maltreatment reported higher levels of sexual-risk behaviours, substance abuse, suicide ideation, and loitering about in the city. NOVA's data lend support to further examination of the relationship between physical violence, and mental health correlates, sexual risk taking, and substance abuse for LGB teenagers, which may help in tailoring clinical intervention

programs and services for the population. Policies preventing LGB mistreatment, empowerment and community-building programs are needed for young LGB teenagers to both create safe social settings and help them cope with the psychological effects of possible bullying, harassment and physical violence.

Litteratur

Bagley, Christopher & Tremblay, Pierre (1997): Suicidal Behaviours in Homosexual and Bisexual males. *Crisis*, 18: 24–34

Balsam, Kimberly F., Rothblum, Esther D., & Beauchaine, Theodore D. (2005): Victimization over the lifespan: A comparison of lesbian, gay, bisexual, and heterosexual siblings. *Journal of Consulting and Clinical Psychology*, 73: 477–487

Bontempo, D.E. & D'Augelli A.R. (2002): Effects of at-school victimization and sexual orientation on lesbian, gay, or bisexual youths' health risk behavior. *Journal of Adolescent Health*, 30(5): 364–374

Cochran, Susan D. & Mays, Vickie M. (2000): Relation between Psychiatric Syndromes and Behaviourally Defined Sexual Orientation in a Sample of the US Population. *American Journal of Epidemiology*, 151(5): 516–523

Cochran, Susan D; Ackerman, D. & Mays, Vickie M. (2004): Prevalence of non-medical drug use and dependence among homosexually active men and women in the US population. *Addiction*, 99 (8): 989–998

Corliss, Heather L.; Cochran, Susan D. & Mays, Vickie M (2002): Reports of parental maltreatment during childhood in a United States population-based survey of homosexual, bisexual, and heterosexual adults. *Child Abuse & Neglect*, 26:1165–1178

Derogatis, Leonard R. et al. (1974): The Hopkins symptom checklist (HSCL): a self-report symptom inventory. *Behavioral Science*, 19(1):1–15

Dunbar, Edward (2006): Race, Gender, and Sexual Orientation in Hate Crime Victimization: Identity Politics or Identity Risk? *Violence and Victims*, 21 (3): 323–337

DuRant, R. H. & Krowchuck D. P. (1998): Victimization, Use of Violence and Drug Use at School among Male Adolescents who Engage in Same-Sex Sexual Behaviour. *Journal of Pediatrics*, 132: 113–118

Fergusson, David M.; Harwood John L. & Beautrais, Annette L. (1999): Is Sexual Orientation Related to Mental Health Problems and Suicidality in Young People? *Archives of General Psychiatry*, 56: 876–880

Garofalo, R.; Wolf, C.; Kessel, S.; Palfrey J. & DuRant, R. H. (1998): The Association between Health Risk Behavior and Risk of Suicide among a Schoolbased Sample of Adolescents. *Pediatrics*, 101: 895–902

Garofalo, R.; Wolf, C.; Wissow, L. S.; Woods, E. R. & Goodman, E. (1999): Sexual Orientation and Risk of Suicide Attempts among a Representative Sample of Youth. *Archives of Pediatrics and Adolescent Medicine*, 153: 487–493

- Gilman, Stephen E.; Cochran, Susan S.; Mays, Vickie M.; Hughes, Michael; Ostrow, Davis and Kessler, Ronald C. (2001): Risk of Psychiatric Disorders Among Individuals Reporting Same-Sex Sexual Partners in the National Comorbidity Survey. *American Journal of Public Health*, 91(6): 933–939
- Hegna, Kristinn; Kristiansen, Hans W. & Moseng, Bera Ulstein (1999): *Levekår og livskvalitet blant lesbiske kvinner og homofile menn*. NOVA-rapport 1/99. Norsk institutt for forskning om oppvekst, velferd og aldring, Oslo
- Huebner, David M.; Rebchook, Gregory M. and Kegeles, Susan M. (2004): Experiences of Harassment, Discrimination, and Physical Violence Among Young Gay and Bisexual Men. *American Journal of Public Health*, 94 (7): 1200–1203
- Mays, Vickie M. & Cochran, Susan D. (2001): Mental health correlates of perceived discrimination among lesbian, gay, and bisexual adults in the United States. *American Journal of Public Health*, 91(11): 1869–1876
- McKirnan, D. & Peterson, P. L. (1989): Alcohol and Drug abuse among homosexual men and women: Epidemiology and Population characteristics. *Addictive behaviors*, 14: 545–553
- Moseng, Bera Ulstein (2003): *Lesbiske og homofile med innvandrerbakgrunn. En pilotundersøkelse*. NOVA-rapport 14/03. Norsk institutt for forskning om oppvekst, velferd og aldring, Oslo
- Moseng, Bera Ulstein (2005): *Skeive dager 2003 – en rusundersøkelse*. NOVA-rapport 3/05. Norsk institutt for forskning om oppvekst, velferd og aldring, Oslo
- Moseng, Bera Ulstein (2007): Selvmordsatferd blant sammekjønnsseksuelle kvinner og menn: funn fra nyere representative studier. *Suicidologi*, 12 (1): 3–8
- Pathela, Preeti; Haja, Anjum; Schillinger, Julia; Blank, Susan; Sell, Randall & Mostashari, Farzad (2006): Discordance between Sexual Behavior and Self-Reported Sexual Identity: A Population-Based Survey of New York City Men. *Annals of Internal Medicine*, 145(6): 416–425
- Paul, Jay P.; Catania, Joseph; Pollack, Lance; Moskowitz, Judith; Canchola, Jesse; Mills, Thomas; Binson, Diane & Stall, Ron (2002): Suicide attempts among gay and bisexual men: lifetime prevalence and antecedents. *American Journal of Public Health*, 92 (8): 1338–1345.
- Robin, Leah; Brener, Nancy D.; Donahue, Shaun F.; Hack, Tim; Hale, Kelly & Goodenow, Carol (2002): Association Between Health Risk Behaviors and Opposite-, Same-, and Both-Sex Sexual Partners in Representative Samples of Vermont and Massachusetts High School Students. *Archives of Pediatrics and Adolescent Medicine*, 156: 349–355
- Rossow, Ingeborg og Bø, Anne Kristin (2003): *Metoderapport for datainnsamlingen til Ung i Norge 2002*. Norsk institutt for forskning om oppvekst, velferd og aldring, Oslo

- Roth, Niklas; Boström, Gunnel og Nykvist, Karin (2005): *Hälsa på lika Villkor? – hälsa och livsvillkor blant hbt-personer*. Statens Folkhälsoinstitut, Stockholm
- Russel, S. T.; Seif, H. & Truong, N. (2001): School outcomes of sexual minority youth in the United States: evidence from a national study . *Journal of Adolescence*, 24 (1): 111–127
- Russel, S. T.; Driscoll, A. K. & Truong, N. (2002): Adolescent same-sex romantic attractions and relationships: implications for substance use and abuse. *American Journal of Public Health*, 92 (2): 198–202
- Saewyc, E.M.; Bearinger, L.H.; Blum, R.W. & Resnick, M.D. (1999): Sexual intercourse, abuse and pregnancy among adolescent women: does sexual orientation make a difference? *Family Planning Perspectives*, 31(3): 127–131
- Saewyc, Elizabeth M.; Skay, Carol L.; Pettingell, Sandra L.; Reis, Elizabeth A.; Bearinger, Linda; Resnick, Michael; Murphy, Aileen & Combs, Leigh (2006): Hazards of stigma: the sexual and physical abuse of gay, lesbian, and bisexual adolescents in the United States and Canada. *Child Welfare*, 85(2): 195–213
- Scheer, S.; Peterson I.; Page-Shafer, K.; Delgado, V.; Gleghorn, A.; Ruiz, J.; Molitor, F.; McFarland, W. & Klausner, J. (2002): Sexual and drug use behavior among women who have sex with both women and men: Results of a population-based survey. *American Journal of Public Health*, 92 (7): 1110–1112
- Stall, Ron; Paul, J. P.; Greenwood, G.; Pollack, L. M.; Bein, E.; Crosby, G. M.; Mills, T. C.; Binson, D.; Coates, T. J. & Catania, J. A. (2001): Alcohol use, drug use and alcohol-related problems among men who have sex with men: The Urban Men's Health Study. *Addiction*, 96 (11): 1589–1601
- Tiby, Eva (1999): *Hatbrott? Homosexuella kvinnors och mäns berättelser om utsatthet för brott*. Kriminologiska Institutionen. Stockholms universitet, Stockholm
- Tiby, Eva og Sörberg, Anne-Maria (2006): en studie av homofoba hatbrått i Sverige. Forum för levande historia. Ekonomiprint, Stockholm
- Træen, Bente (1997): *Seksuallivet i Oslo 1997. Noen resultater fra Folkehelsas undersøkelse av livsstil, seksualitet og helse i Oslo*. Statens institutt for folkehelse, Oslo
- Træen, Bente; Stigum, Hein og Magnus, Per (2003): *Rapport fra seksualvaneundersøkelsene i 1987, 1992, 1997 og 2002*. Nasjonalt folkehelseinstitutt, Divisjon for epidemiologi, Oslo
- Valset, Kirsti & Øia, Tormod (2006): Dokumentasjon «Ung i Oslo 2006». Temahefte 2/06. Norsk institutt for forskning om oppvekst, velferd og aldring, Oslo
- Williams, Thris; Connolly, Jennifer; Pepler, Debra & Craig, Wendy (2003). Questioning and Sexual Minority Adolescents: High School Experiences of Bullying, Sexual Harassment and Physical Abuse. *Canadian Journal of Community Mental Health*, 22 (2):47–58

Vedlegg: Spørreskjema

UNGDOMSSKOLEN VIDEREGÅENDE SKOLE

Dette spørreskjemaet går til elever på ungdomsskolen og videregående skole i Oslo.

Hensikten med undersøkelsen er å finne ut hvordan det er å være ung i Oslo. Resultatene vil kunne danne grunnlag for offentlig satsing for ungdom i årene som kommer.

NOVA står bak undersøkelsen i samarbeid med Oslo kommune og Barne- og Familiedepartementet. Undersøkelsen er fullstendig anonym. Det betyr at ingen får vite akkurat hva du har svart. Ikke bruk lang tid på hvert enkelt spørsmål. Er det spørsmål som du synes er vanskelig, eller som du ikke vil svare på, kan du hoppe over dem. Men vi vil helst at du svarer på alle spørsmålene. Etter at du har fylt ut skjemaet skal du putte det i konvolutten, lime igjen og levere det til læreren.

Utfylling av spørreskjema

De fleste steder skal du sette kryss i den ruta som passer best for deg. Andre steder er det bokser til bokstaver. Her må du skrive med **STORE BLOKK-BOKSTAVER**.

Svarene skal leses av en maskin. Derfor er det viktig at du er nøyaktig når du fyller ut skjemaet:

1. Bruk **sort eller blå penn**. Hvis du krysser av i feil rute, fyll da ruta helt igjen slik: og sett kryss i den riktige ruta.
2. Sett et **tydelig kryss** i ruta for det svaralternativet du velger, slik:

Eksempel 1 – RIKTIG

Hvordan er været i dag? Fint vær
 Dårlig vær

Eksempel 1 – GALT

Hvordan er været i dag? Fint vær
 Dårlig vær

3. Tallene og bokstavene bør ikke komme i berøring med firkanten du skriver tallet i.

På forhånd takk for hjelpen!

Med vennlig hilsen

Tormod Øia
Prosjektleder
NOVA

Hvem bor du sammen med nå?

- Mor og far
- Bare mor
- Bare far
- Mor og hennes nye samboer eller ektefelle
- Far og hans nye samboer eller ektefelle
- Omtrent like mye hos mor og far
- Fosterhjem/fosterforeldre
- Annet

(Sett ett kryss)

Mine foreldre er:

- Gift
- Samboende
- Skilt/separert
- Har aldri vært gift eller samboende

(Sett ett kryss)

Dersom dine foreldre er skilt, eller har flyttet
fra hverandre, hvor gammel var du dette hendte?

Jeg var .år

Er du født i Norge? Ja

Nei, jeg er født i:.....

(Skriv navnet på landet med STORE BOKSTAVER))

Hvis du ikke er født i Norge, hvor
gammel var du da du kom hit?

Jeg var : år

Er du adoptert fra

Nei

et annet land ?

Ja, jeg er adoptert fra:

Hvor er foreldrene dine født?

Mor er født i:

Norge

Annet land, nemlig

Far er født i:

Norge

Annet land, nemlig:

Hvis begge dine foreldre er født i et annet land enn Norge, vil vi du skal svare på spørsmålene på side 4 til 5 før du går videre.

Hvis en eller begge av dine foreldre er født i Norge, vil vi du skal svare på spørsmålene på side 6 til 7 før du går videre.

SPØRSMÅL TIL UNGDOM MED BEGGE FORELDRENE FØDT UTENFOR NORGE

I hvilken grad oppfatter du seg selv som norsk og/eller innvandrere?	Passer nokså godt	Passer ganske godt	Passer ganske dårlig	Passer svært dårlig
Jeg oppfatter meg selv som norsk	☐	☐	☐	☐
Jeg tror andre oppfatter meg som norsk	☐	☐	☐	☐
Jeg oppfatter meg selv som innvandrere	☐	☐	☐	☐
Jeg tror andre oppfatter meg som innvandrere	☐	☐	☐	☐

Er det viktig for dine foreldre at du lever etter **deres opprinnelige hjemlands** kultur og tradisjoner?
(Sett ett kryss)

Svært viktig
 Ganske viktig
 Uviktig
 De vil helst **ikke** at jeg skal leve etter deres opprinnelige hjemlands tradisjoner

Er det viktig for dine foreldre at du lever etter **norsk** kultur og **norske** tradisjoner?
(Sett ett kryss)

Svært viktig
 Ganske viktig
 Uviktig
 De vil helst **ikke** at jeg skal leve etter norske tradisjoner

Er det viktig for **deg** å leve etter dine foreldres **opprinnelige hjemlands** kultur og tradisjoner?
(Sett ett kryss)

Svært viktig
 Ganske viktig
 Uviktig
 Jeg vil helst **ikke** leve etter mine foreldres opprinnelige hjemlands tradisjoner

Er det viktig for **deg** å leve etter **norsk** kultur og **norske** tradisjoner?
(Sett ett kryss)

Svært viktig
 Ganske viktig
 Uviktig
 Jeg vil helst **ikke** leve etter norske tradisjoner

Har du norske venner som du er sammen med på fritida?
(Sett ett kryss)

Nei, og jeg vil heller ikke ha det
 Nei, men jeg ville gjerne hatt det
 Ja, noen få
 Ja, flere
 Ja, nesten alle

Snakker du norsk med de vennene du er sammen med fritida?
(Sett ett kryss)

Ja, nesten alltid
 Ja, like mye som jeg snakker mitt morsmål
 Nei, nesten aldri

Hvor kommer de fleste
vennene dine fra?
(Sett ett kryss)

Norge
 Mine foreldres hjemland
 Andre land

Har dine foreldre norske venner som
de er sammen med utenom jobben?
(Sett ett kryss)

Ja, flere
 Ja, noen få
 Nei, de har ingen norske venner

Hvor ofte hender dette deg?

Kryss av i den ruta som passer best på hver linje.

Svært

	ofte	Ofte	Av og til	Sjelden	Aldri
Jeg føler meg ikke akseptert av nordmenn	☐	☐	☐	☐	☐
Jeg føler at nordmenn har noe i mot meg	☐	☐	☐	☐	☐
Jeg har blitt ertet/fornærmet p.g.a. min innvandrerbakgrunn	☐	☐	☐	☐	☐
Jeg har blitt truet/angrepet på grunn av min innvandrerbakgrunn	☐	☐	☐	☐	☐

Nå kommer noen spørsmål om språk. Med morsmål mener vi det første språket du lærte å snakke.

Hva er ditt morsmål? Svar:(husk: STORE BOKSTAVER)

Hvilket språk snakker dere vanligvis hjemme? Norske
 Blanding av norsk og morsmålet mitt
 Morsmålet mitt
 Annet

Hvor mange ganger har du besøkt dine foreldres hjemland? Svar:

Hvor mange av disse besøkene har vart i mer enn fire måneder? Svar:

Hvor ofte har du kontakt med personer fra dine foreldres hjemland, som ikke bor i Norge? Regn også med personer som har flyttet fra dine foreldres hjemland til andre land enn Norge.

Kontakt ved hjelp av.....	Aldri eller		En eller flere		
	nesten aldri	ganger i året	Månedlig	Ukentlig	Daglig
Telefon	☐	☐	☐	☐	☐
Chatting / MSN	☐	☐	☐	☐	☐
E-post	☐	☐	☐	☐	☐
Brev	☐	☐	☐	☐	☐
Egne Internettsider for personer med samme landsbakgrunn som deg selv	☐	☐	☐	☐	☐
Vært på besøk	☐	☐	☐	☐	☐

De som har fylt ut side 4 og 5, skal nå hoppe over de neste sidene og fortsette fra side 8.

SPØRSMÅL TIL UNGDOM MED NORSKFØDTE FORELDRE (DEN ENE ELLER BEGGE)

Bor det innvandrere i nabolaget ditt?

(Sett ett kryss)

- Nei, ingen
- Ja, men svært få
- Ja, noen
- Ja, mange

Har du selv venner som er innvandrere?

(Sett ett kryss)

- Nei, og jeg vil heller ikke ha det
- Nei, men jeg ville gjerne hatt det
- Ja, noen få
- Ja, flere
- Ja, nesten alle vennene mine er innvandrere

Hender det at dine foreldre handler
i innvandrerbutikker?

(Sett ett kryss)

- Ja, ofte
- Ja, av og til
- Nei, aldri

Har dine foreldre innvandrere til venner,
som de er sammen med utenom jobben?

(Sett ett kryss)

- Ja, flere
- Ja, noen få
- Nei, de har ingen innvandrere til venner

Har du noen gang vært hjemme hos
en innvandrerfamilie?

(Sett ett kryss)

- Ja, flere ganger
- Ja, men bare noen få ganger
- Nei, aldri

Har du lært deg noen ord på språket til
venner som har innvandrerbakgrunn?

(Sett ett kryss)

- Nei, ingen
- Ja, noen få
- Ja, ganske mange

Under står noen **påstander om innvandrere**. Kryss av i den ruta som passer best for ditt syn.

<i>Sett ett kryss for hver linje</i>	Helt enig	Nokså enig	Nokså uenig	Helt uenig
Det følger økende kriminalitet og voldsbruk med innvandrere	☐	☐	☐	☐
Jeg kan godt tenke meg å ha innvandrere som naboer	☐	☐	☐	☐
Innvandrere blir diskriminert på arbeidsmarkedet. De kommer aller bakerst i køen	☐	☐	☐	☐
Innvandrere er vanligvis dyktige mennesker som styrker norsk arbeidsliv	☐	☐	☐	☐
Innvandrere kommer oftest først i boligkøen, og nordmenn kan derfor få problemer med å få en bolig	☐	☐	☐	☐
Jeg går gjerne til en lege som er innvandrer	☐	☐	☐	☐
I dårlige tider må vi først og fremst sørge for arbeid til nordmenn	☐	☐	☐	☐
Det følger økende bruk av narkotika med innvandrere	☐	☐	☐	☐
Jeg tror ikke jeg ville trives på en arbeidsplass med mange innvandrere	☐	☐	☐	☐
Innvandrerne prøver ofte å utnytte våre sosiale hjelpeordninger, noe som går utover nordmenn	☐	☐	☐	☐
Jeg kunne tenke meg å få innvandrere giftet inn i min nærmeste familie	☐	☐	☐	☐
Jeg kunne godt tenke meg å ha en innvandrer til kjæreste	☐	☐	☐	☐
Jeg kunne godt tenke meg å gifte meg med en innvandrer	☐	☐	☐	☐
Jeg synes at innvandrerne skal opprettholde sine egne kulturtradisjoner og ikke tilpasse seg de norske	☐	☐	☐	☐
Jeg synes at innvandrerne skal tilpasse seg norske kulturtradisjoner og ikke opprettholde sine egne	☐	☐	☐	☐
Jeg synes at innvandrerne skal opprettholde sine egne kulturtradisjoner, men også tilpasse seg de norske	☐	☐	☐	☐
Innvandrere tilfører Norge viktig kunnskap om andre kulturer	☐	☐	☐	☐
Jeg synes at mediene framstiller innvandrerungdom på en negativ og urettferdig måte	☐	☐	☐	☐

HERFRA OG UT SKAL ALLE SVARE PÅ ALLE SPØRSMÅLENE

I Oslo kommer folk i dag fra en rekke kulturer og folkegrupper. Noen eksempler på folkegrupper kan være norsk, pakistansk, kurdisk, samisk o.s.v. Spørsmålene nedenfor handler om hvordan **du** tenker og handler i forhold til din kulturelle tilhørighet og folkegruppe. Fyll ut så godt du kan.

Når det gjelder min folkegruppe regner jeg meg selv som.....

(husk: STORE BOKSTAVER)

Kryss av i den ruta som passer best for deg	Passer svært godt	Passer nokså godt	Passer nokså dårlig	Passer svært dårlig
Jeg har prøvd å finne ut mer om min folkegruppe, slik som historie, tradisjoner og skikker	☐	☐	☐	☐
Jeg deltar aktivt i organisasjoner eller foreninger som hovedsakelig har medlemmer fra min egen folkegruppe	☐	☐	☐	☐
Jeg har en klar oppfatning av min bakgrunn og hva den betyr for meg	☐	☐	☐	☐
Jeg liker å møte og bli kjent med folk fra andre folkegrupper enn min egen	☐	☐	☐	☐
Jeg er ofte sammen med folk fra andre folkegrupper enn min egen	☐	☐	☐	☐
Jeg har ikke brukt tid på å finne ut mer om min folkegruppes kultur og historie	☐	☐	☐	☐
Jeg har en sterk følelse av å høre til i min folkegruppe	☐	☐	☐	☐
Jeg har ganske god forståelse av hva min bakgrunn betyr for hvordan jeg forholder meg til min egen og andre folkegrupper.	☐	☐	☐	☐
Jeg føler ikke at jeg tilhører noen folkegruppe	☐	☐	☐	☐
Jeg er veldig stolt over min folkegruppe	☐	☐	☐	☐
Jeg prøver ikke å bli venner med ungdom fra andre folkegrupper	☐	☐	☐	☐
Jeg tar del i min folkegruppes tradisjoner (slik som har med mat, musikk, dans og andre skikker å gjøre)	☐	☐	☐	☐
Jeg deltar i aktiviteter sammen med personer fra andre folkegrupper	☐	☐	☐	☐
Jeg føler sterk tilhørighet til min egen folkegruppe	☐	☐	☐	☐
Jeg liker å være sammen med mennesker fra andre folkegrupper enn min egen	☐	☐	☐	☐
Jeg skulle ønske at jeg tilhørte en annen folkegruppe enn det jeg gjør	☐	☐	☐	☐
Jeg føler at jeg tilhører flere folkegrupper	☐	☐	☐	☐

Hvilken linje går du på? Sett kryss.

Medier og kommunikasjon	☐
Salg og service	☐
Allmenne øk. Og adm. fag	☐
Komprimert løp allmenn, øk. og admin. fag	☐
Musikk, dans og drama	☐
Idrettsfag	☐
Helse- og sosialfag	☐
Naturbruk	☐
Formgivingsfag	☐
Hotell- og næringsmiddelfag	☐
Byggfag	☐
Tekniske byggfag	☐
Elektrofag	☐
Mekaniske fag	☐
2-årig kurs spesialarbeider Innen kjøretøy	☐
Kjemi- og prosessfag	☐
Trearbeiderfag	☐
Tilrettelagte Almene, øk. Og adm. Fag, smågrupper	☐
Tilrettelagte Helse- og sosialfag, smågrupper	☐
APO-skoler og praksisplasser	☐
Kurs for minoritetsspråklige, Almene, øk. Og adm. Fag	☐
Kurs for minoritetsspråklige, forberedende grunnkurs, almennfag	☐
Kurs for minoritetsspråklige, forberedende grunnkurs, yrkesfag	☐
Annet, hva?.....	☐

Prøv å forestille deg at du en gang får egne barn.
Kunne du tenke deg å la dine barn vokse opp i det
strøket der du selv bor?
(Sett ett kryss)

- Ja, svært gjerne
 Ja, gjerne
 Verken ja eller nei
 Nei, helst ikke
 Nei, ikke i det hele tatt

Har familien din bil?

- Nei
 Ja, en
 Ja, to eller flere

Har du ditt eget soverom, som du ikke deler med noen?

- Ja
 Nei

I løpet av det siste året, hvor mange ganger har du
reist på ferie med familien din?

- Ingen ganger
 En gang
 To ganger
 Mer enn tre ganger

Nå kommer noen spørsmål om hvilke regler dine foreldre eller foresatte setter for deg. Kryss av for det du tror eller vet dine foreldre eller foresatte mener.

Får du lov til å drikke alkohol av
foreldrene dine når du er ute blant venner?

- Ja
 Nei

**Får du lov til å overnatte på steder der det er både
gutter og jenter, uten at det er voksne til stede?**

- Ja
 Nei

Får du lov til å være ute om kvelden sammen med venner?

- Ja
 Nei

Hvis du skulker skolen og dine foreldre fikk
vite om det, hva tror du de ville gjøre?
(Sett ett kryss)

- De ville ikke bry seg
 De ville bli skuffet eller lei seg
 De ville bli sinte

Hvis du stjal noe fra en butikk og dine foreldre
fikk vite om det, hva tror du de ville gjøre?
(Sett ett kryss)

- De ville ikke bry seg
 De ville bli skuffet eller lei seg
 De ville bli sinte

Hvis du kom hjem ,og du hadde drukket deg tydelig
beruset (full), hvordan tror du de foreldrene dine ville
reagere? (Sett ett kryss)

- De ville ikke bry seg
 De ville bli skuffet eller lei seg
 De ville bli sinte

Nå kommer noen spørsmål om hvordan ungdom tenker om sine foreldre. Hvis foreldrene dine er veldig forskjellige, tenk på den av dine foreldre som du tilbringer mest tid sammen med.

Kryss av i den ruta som stemmer best	Stemmer helt	Stemmer ganske godt	Stemmer omtrent	Stemmer ganske dårlig	Stemmer ikke i det hele tatt
Foreldrene mine pleier å vite hvor jeg er og hva jeg gjør i fritida	☐	☐	☐	☐	☐
Foreldrene mine kjenner de fleste av de vennene/venninnene jeg er sammen med i fritida	☐	☐	☐	☐	☐
Foreldrene mine vet ganske godt hvem jeg er sammen med i fritida	☐	☐	☐	☐	☐
Det er viktig for foreldrene mine å vite hvor jeg er og hva jeg gjør i fritida	☐	☐	☐	☐	☐
Mine foreldre aksepterer meg som jeg er	☐	☐	☐	☐	☐
Mine foreldre snakker ofte om hvor flink jeg er	☐	☐	☐	☐	☐
Min mor/far forteller meg ofte hvor dum og håpløs jeg er	☐	☐	☐	☐	☐
Mine foreldre er skuffet over meg	☐	☐	☐	☐	☐
Mine foreldre merker det om jeg er trist	☐	☐	☐	☐	☐
I vår familie krangler vi ofte	☐	☐	☐	☐	☐
Hos oss hjelper vi hverandre	☐	☐	☐	☐	☐
I vår familie svikter vi ikke hverandre	☐	☐	☐	☐	☐
Jeg forteller mine foreldre om mine problemer	☐	☐	☐	☐	☐
Jeg stoler på mine foreldre	☐	☐	☐	☐	☐
Jeg forsøker å holde mesteparten av fritida mi skjult for foreldrene mine	☐	☐	☐	☐	☐
Når jeg forteller foreldrene mine om noe, føler jeg virkelig at de tar meg på alvor	☐	☐	☐	☐	☐
Mine foreldre stoler på meg	☐	☐	☐	☐	☐
Foreldrene mine er svært interessert i skolearbeidet mitt	☐	☐	☐	☐	☐
Foreldrene mine roser meg ofte for skolearbeidet mitt	☐	☐	☐	☐	☐
Foreldrene mine snakker sjelden med meg om skolen	☐	☐	☐	☐	☐
Foreldrene mine hjelper meg ofte med skolearbeidet	☐	☐	☐	☐	☐
Foreldrene mine er fornøyd med skoleprestasjonene mine	☐	☐	☐	☐	☐

Har du i løpet av dette skoleåret.....	Hver dag				
	eller nesten hver dag	Noen ganger i uka	En gang i uka	Sjeldnere	Aldri
Drømt deg bort og tenkt på andre ting i timene	☐	☐	☐	☐	☐
Ikke gjort leksene dine	☐	☐	☐	☐	☐
Hatt så store problemer med å konsentrere deg at du ikke klarte å følge med på undervisninger	☐	☐	☐	☐	☐
Sovnet i timen	☐	☐	☐	☐	☐
Kommet for sent på skolen	☐	☐	☐	☐	☐
Kommet for sent til enkelttimer	☐	☐	☐	☐	☐

Røyker du?

- Har aldri røykt
 Har røykt før, men har sluttet helt nå
 Røyker, men ikke daglig
 Røyker daglig

Bruker du snus?

- Har aldri brukt snus
 Har brukt snus før, men har sluttet helt nå
 Bruker snus, men ikke daglig
 Bruker snus daglig

Har du selv i løpet av **de siste 12 månedene** blitt offer for noen av de handlingene eller truslene som er nevnt nedenfor?

<i>Sett ett kryss for hvert utsagn</i>	Mange ganger	Noen få ganger	En gang	Aldri
Jeg har blitt utsatt for trusler om vold	☐	☐	☐	☐
Jeg har blitt slått uten å få synlige merker	☐	☐	☐	☐
Jeg har fått sår eller skader uten at jeg trengte legebehandling	☐	☐	☐	☐
Jeg har blitt skadet så sterkt at det krevde legebehandling	☐	☐	☐	☐

Dersom du er blitt skadet som følge av vold,
hvem var det som gjorde det?

- Ungdom jeg kjente fra før av
 Ungdom jeg ikke kjente fra før av
 Søsken
 Foreldre
 Andre i familien
 Andre voksne
 Kjæreste

Sett så mange kryss som passer

Her er det beskrevet en del handlinger som har å gjøre med brudd på regler i skole og samfunn. Andre spørsmål gjelder ting som er ulovlige eller på grensen til det ulovlige, men som mange likevel gjør. Kryss av på hvor mange ganger du har gjort det i løpet av siste år, og hvor gammel du var første gang. Har du aldri gjort det, setter du et kryss i ruta til venstre.

Har du i løpet av de siste 12 måneder ...	Omtrent hvor mange	
	Har aldri gjort det	ganger siste år ?
...stjålet noe til en verdi av mer enn tusen kroner?	☐	☐ ☐
...sniffet?	☐	☐ ☐
...mobbet eller plaget andre?	☐	☐ ☐
...drukket så mye at du har følt deg tydelig beruset?	☐	☐ ☐
...stjålet penger eller noe annet fra en venn?	☐	☐ ☐
...sprayet på vegger, busser, T-baner og lignende?	☐	☐ ☐
...truet til deg penger eller ting?	☐	☐ ☐
...vært i slåsskamp hvor du har brukt våpen (f.eks kniv)?	☐	☐ ☐
...brutt deg inn noe sted for å stjele noe?	☐	☐ ☐
...med vilje ødelagt eller knust vindusruter, buss, seter, telefonkiosker, postkasser eller lignende?	☐	☐ ☐
...blitt innkalt til rektor for noe galt du har gjort?	☐	☐ ☐
...lurt deg fra å betale på buss, tog eller lignende?	☐	☐ ☐
...skulket skolen?	☐	☐ ☐
...vært borte en hel natt uten at foreldrene dine visste hvor du var?	☐	☐ ☐
...stjålet bil eller motorsykkel?	☐	☐ ☐
...hatt en voldsom krangel med en lærer?	☐	☐ ☐
...tatt varer fra butikk uten å betale?	☐	☐ ☐
...tatt alkohol hjemme, uten at du fikk lov av foreldrene dine?	☐	☐ ☐
...hatt våpen (f.eks. kniv) på deg?	☐	☐ ☐
...brukt hasj eller marihuana?	☐	☐ ☐
...brukt andre narkotiske stoffer?	☐	☐ ☐
...klort eller lugget noen?	☐	☐ ☐
...vært i kontakt med politiet på grunn av noe galt du har gjort?	☐	☐ ☐

Hvor gammel var du første gang du drakk alkohol, slik at du følte deg tydelig beruset?

Jeg har aldri drukket alkohol
Svar: Jeg varto ruter....år gammel

Hender det at du drikker noen form for alkohol?
Hvis ja, hvor ofte omtrent har du gjort det **de siste 12 måneder?**

- Jeg drikker ikke alkohol
- 1-4 ganger siste år
- 5 –10 ganger siste år
- Omtrent en gang i måneden
- 2-3 ganger i måneden
- Omtrent en gang i uken
- 2-4 ganger i uken
- Hver dag eller nesten hver dag

(Sett ett kryss)

Omtrent hvor mange ganger har du vært tydelig beruset **det siste året** (siste 12 mnd)?

Sett **ett** kryss

- Ingen ganger
- 1-4 ganger
- 5-10 ganger
- 1 gang i måneden
- 2-3 ganger i måneden
- 1 gang i uka
- Flere ganger i uka

Hvor mange ganger har du i **løpet av de siste 12 måneder** brukt noen av følgende stoffer?

Jeg har ikke prøvd noen av disse stoffene

LSD:.... Heroin:.....
Kokain:..... "Piller":.....
Amfetamin:..... "Ecstasy"-stoffer:.....
Opium:..... Fleinsopp:.....
Morfin:..... Khat:.....
Andre, nemlig:.....

Hvor ofte har det hendt deg at foreldrene dine ikke har hatt råd til å gi deg penger slik at du kunne være med på....

<i>Sett ett kryss for hver linje</i>	Mange ganger	Noen få ganger	En gang	Aldri
Aktiviteter med venner som koster penger (kino, idrettsarrangement, konsert og .lignende)	☐	☐	☐	☐
Fritidsaktiviteter der man må betale for å komme inn eller være medlem (for eksempel fritidsklubb, korps eller idrettslag)	☐	☐	☐	☐
Turer med idrettslaget eller annet lag eller forening	☐	☐	☐	☐

Nå kommer noen spørsmål om religion og tro. Svar ut ifra den religionen du tilhører.

Hvilken religion eller trosretning tilhører du?

- Jeg tilhører:så mange det er plass til... ..
- Jeg tilhører ingen religion eller trosretning.

Hvor mye betyr din religion for hvordan du lever ditt liv til daglig? Velg det svaret som passer best.

- Svært viktig.** Jeg legger stor vekt på å leve etter skriften hver dag
- Religion betyr **ganske mye** for hvordan jeg lever i hverdagen
- Religion betyr **lite** for hvordan jeg lever i hverdagen
- Religion har **ingen betydning** for hvordan jeg lever

Hvilket av følgende utsagn er du mest enig i? (Sett ett kryss)

- Jeg vet at det finnes en Gud
- Jeg er litt i tvil, men føler at jeg tror på Gud
- Jeg tror ikke på noen Gud, men jeg tror på en høyere makt
- Jeg tror ikke på noen Gud

Hvor ofte går du i kirken, moskeen eller andre steder der det holdes religiøse møter?

- Hver uke
- Minst en gang i måneden
- Minst et par tre ganger i året
- En gang i året eller mindre
- Aldri eller nesten aldri

I den senere tid har en del alternative trosretninger eller forestillinger blitt populære. Hva mener du? Sett kryss i den ruta som best dekker ditt syn.

<i>Sett <u>ett</u> kryss for hver linje.</i>	Jeg er overbevist om at det er rett	Det kan være rett noen ganger	Skeptisk, men ikke helt avvisende	Jeg er sikker på at dette ikke stemmer
Spådomskunster (tarotkort, glasskuler og lignende)	☐	☐	☐	☐
Tankeoverføring	☐	☐	☐	☐
Synske evner	☐	☐	☐	☐
Astrologi (stjernetyding)	☐	☐	☐	☐
Spiritisme (tro på ånder)	☐	☐	☐	☐
Gjenferd og spøkelser	☐	☐	☐	☐

Oppfatter du deg selv som funksjonshemmet?

- Nei, jeg er ikke funksjonshemmet
- Ja, jeg er litt funksjonshemmet
- Ja, jeg er klart funksjonshemmet

Nå kommer noen spørsmål om din helse.

Hvordan synes du helsa di er?

- Svært god
 God
 Verken god eller dårlig
 Dårlig
 Svært dårlig

Har du noen sykdom eller helseproblemer som har vart i tre måneder eller mer? Ta også med medfødte tilstander.

- Nei
 Ja, astma
 Ja, allergi
 Ja, eksem, eller annen hudsykdom
 Ja, annet langvarig helseproblem.

Skriv hva: ...å mange ruter som det er plass.....

Hvis du er funksjonshemmet, hva slags funksjonshemming har du?

- Jeg er ikke funksjonshemmet
 Jeg er bevegelseshemmet
 Jeg er hørselshemmet
 Jeg er synshemmet

Hvis du har en funksjonsnedsettelse, hvor ofte i løpet av det siste året har dette gjort at du ikke har hatt muligheten til å ..

	Aldri	En til tre ganger i måneden	Flere ganger i uken	Daglig
...være sammen med venner?	☐	☐	☐	☐
...være med på fritidsaktiviteter?	☐	☐	☐	☐
...gå på kino, teater eller konserter?	☐	☐	☐	☐
...reise med tog, trikk, buss, el T-bane?	☐	☐	☐	☐

Her er noen beskrivelser av følelser folk kan ha. Kryss av for hvordan du selv føler deg.

	Aldri	Sjelden	Av og til	Ofte
Jeg føler meg på bølgelengde med folk rundt meg	☐	☐	☐	☐
Jeg kan finne noen å være sammen med hvis jeg ønsker det	☐	☐	☐	☐
Jeg har følelsen av at ingen kjenner meg særlig godt	☐	☐	☐	☐
Jeg synes at folk er rundt meg, men ikke sammen med meg	☐	☐	☐	☐
Jeg føler meg ensom	☐	☐	☐	☐

Nedenfor er det noen utsagn om hvordan du synes du selv er. Kryss av for det som passer deg best

Sett <u>ett</u> kryss på hver linje	Stemmer	Stemmer	Stemmer
	svært godt	ganske godt	ganske dårlig
Jeg synes det er ganske vanskelig å få venner	☐	☐	☐
Jeg er ofte skuffet over meg selv	☐	☐	☐
Jeg har mange venner	☐	☐	☐
Jeg liker ikke den måten jeg lever livet mitt på	☐	☐	☐
Andre ungdommer har vanskelig for å like meg	☐	☐	☐
Jeg er stort sett fornøyd med meg selv	☐	☐	☐
Jeg er populær blant jevnaldrende	☐	☐	☐
Jeg liker meg selv slik jeg er	☐	☐	☐
Jeg føler at jevnaldrende godtar meg	☐	☐	☐
Jeg er svært fornøyd med hvordan jeg er	☐	☐	☐

Nedenfor følger en liste over plager og problemer som folk kan ha. Sett kryss i den ruta som passer best for deg.

Har du i løpet av den siste uken...	Veldig mye plaget	Ganske mye plaget	Litt plaget	Ikke plaget i det hele tatt
...følt at alt er et slit?	☐	☐	☐	☐
...hatt søvnproblemer?	☐	☐	☐	☐
...følt deg ulykkelig, trist eller deprimert?	☐	☐	☐	☐
...følt håpløshet med tanke på framtida?	☐	☐	☐	☐
...følt deg stiv eller anspent?	☐	☐	☐	☐
...bekymret deg for mye om ting?	☐	☐	☐	☐
...tenkt på å gjøre slutt på livet ditt?	☐	☐	☐	☐
Hender det at du er med på plaging, erting, eller utfrysing av andre elever på skoleveien eller i friminuttene?	☐ Nesten hver dag	☐ Et par ganger i uka	☐ Ca. en gang i uka	☐ Ca. hver 14. dag
	☐ Aldri, eller nesten aldri			
Bli du selv noen gang plaget, ertet eller frosset ut av andre elever på skoleveien eller i friminuttene?	☐ Nesten hver dag	☐ Et par ganger i uka	☐ Ca. en gang i uka	☐ Ca. hver 14. dag
	☐ Aldri, eller nesten aldri			

Her kommer noen påstander om skolen og hvordan det er å gå på skolen. Hvordan stemmer disse utsagnene med hva du selv mener?

Sett <u>ett</u> kryss på hver linje	Stemmer svært godt	Stemmer ganske godt	Stemmer ganske dårlig	Stemmer svært dårlig
Jeg trives på skolen	☐	☐	☐	☐
Jeg gruer meg ofte til å gå på skolen	☐	☐	☐	☐
Jeg blir ofte snakket til i timene fordi jeg forstyrrer undervisningen	☐	☐	☐	☐
Å møte venner er viktigere for meg enn å lære alt og gjøre det godt på skolen	☐	☐	☐	☐
Når jeg vet noe i timen, prøver jeg å være blant de første til å rekke opp hånden	☐	☐	☐	☐
Jeg kjeder meg på skolen	☐	☐	☐	☐
Lærerne burde vært strengere mot elever som bråker	☐	☐	☐	☐
Jeg tror jeg kommer til å få store problemer med å skaffe meg arbeid, selv om jeg tar utdanning	☐	☐	☐	☐
Det er alt for mye bråk og uro i timene	☐	☐	☐	☐
Det hender ofte at jeg ikke har gjort leksene mine	☐	☐	☐	☐
Å få gode karakterer er viktig	☐	☐	☐	☐

Har du minst en venn som du kan stole fullstendig på og kan betro deg til om alt mulig?
(Sett ett kryss)

- Ja, helt sikkert
 Ja, det tror jeg
 Det tror jeg ikke
 Har ingen jeg ville kalle venner nå for tiden

Når du er sammen med venner/kamerater, er du da som oftest sammen med?
(Sett ett kryss)

- En eller to faste
 En eller to faste som ofte er med i en gjeng med
 En gjeng som holder sammen
 Nokså tilfeldig hvem jeg treffer på
 Er ikke så ofte sammen med jevnaldrende
 Annet

Opplever du deg selv som heterofil eller homofil/lesbisk? (Sett ett kryss)

- Heterofil
 Homofil/lesbisk
 Bifil/litt begge deler
 Usikker på hvilken merkelapp som passer
 Jeg vil ikke bruke noen slike merkelapper på meg selv

Her er nevnt en del aktiviteter som du kan bruke fritida di til. Tenk tilbake på siste uke, siste 7 dager.

Hvor mange ganger har du...?

Antall ganger

Besøkt nabo	☐	☐
Besøkt familie	☐	☐
Gått på kafé eller snackbar	☐	☐
Drevet med trening i et idrettslag	☐	☐
Drevet med dans, jazzballett, aerobic, folkedans eller lignende	☐	☐
Vært på treningsstudio/helsestudio	☐	☐
Vært på kampsport eller selvforsvarstrening (boksing, karate, kickboksing eller lignende)	☐	☐
Trimmet eller trent på egen hånd (løpt en tur, gått i svømmehallen etc.)	☐	☐
Vært i fritidsklubb	☐	☐
Gjort lekser	☐	☐
Gjort noe sammen med mor og far (drevet med hobby, trening eller lignende)	☐	☐
Brukt størstedelen av kvelden ute sammen med venner/kamerater	☐	☐
Skrudd på bil eller motorsykkel	☐	☐
Hjulp til hjemme (vasket, ryddet o.s.v.)	☐	☐
Vært sammen med venner hjemme hos meg, eller hos dem	☐	☐
Kjørt eller sittet på med bil, motorsykkel eller moped for moro skyld (kjørt for å kjøre en tur)	☐	☐
Stått og hengt på et gatehjørne, utenfor en kiosk eller på en bensinstasjon eller lignende	☐	☐
Dratt inn til sentrum	☐	☐
Vært hjemme sammen med mor, far eller søsken hele kvelden	☐	☐
Vært på møte i lag eller forening	☐	☐
Tegnet, malt eller skrevet dikt hjemme på egen hånd	☐	☐
Spilt på spilleautomat (med pengepremie)	☐	☐

Driver du med noen form for trening? Ja Nei

Hvis du har svart nei på spørsmålet, hva er grunnen til dette?

	Svært viktig	Litt viktig	Ikke viktig
Jeg har andre interesser	☐	☐	☐
Jeg har ikke tid	☐	☐	☐
Jeg skulle gjerne trene men kommer aldri i gang	☐	☐	☐
Jeg har ikke funnet en treningsform som passer for meg	☐	☐	☐
Jeg får mosjon på andre måter (går, sykler, og lignende)	☐	☐	☐
Jeg er i for dårlig form	☐	☐	☐
Foreldrene mine vil ikke at jeg skal bruke tid til trening	☐	☐	☐

Jeg er ikke flink i sport /idrett

Nå kommer noen spørsmål om forelskelse og seksualitet.

Både gutter og jenter skal svare på alle spørsmålene.

Har du i løpet av ungdomstiden din vært forelsket i en **jente**?

Nei

Ja

Usikker

Har du i løpet av ungdomstiden din vært forelsket i en **gutt**?

Nei

Ja

Usikker

Har du noen gang befølt en **jente** på kjønnsorganene??

Nei

Ja

Har du noen gang befølt en **gutt** på kjønnsorganene??

Nei

Ja

Har du hatt samleie med noen?

Nei

Ja Hvis ja, hvor gammel var du første gang?

Jeg var år gammel.

Hvor mange har du hatt samleie med?

Ingen

Jeg har hatt samleie med personer

Nå kommer noen spørsmål om selvskading og selvmordsforsøk

Har du noen gang med vilje tatt en overdose med piller eller på annen måte forsøkt å skade deg selv?

Nei, aldri

Ja, en gang

Ja, flere ganger

Har du noen gang forsøkt å ta livet ditt?

Nei, aldri

Ja, en gang

Ja, flere ganger

Har du vært i Oslo sentrum **siste uke (siste 7 dager)**?

Ja

Du skal ikke regne med reising til og fra skole.

Nei

Dersom du har vært i Oslo sentrum siste uke (siste 7 dager), kryss av for de dagene og kveldene du har vært i sentrum:

<i>Jeg har vært i sentrum...</i>	Mandag	Tirsdag	Onsdag	Torsdag	Fredag	Lørdag	Søndag
...på dagtid	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
...om kvelden	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
...om natta (etter midnatt)	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐

Tenk deg at du har et personlig problem og føler deg utafør og trist. Hvem ville snakke med, søke hjelp hos?

<i>Kryss av i <u>en</u> rute for hver linje</i>	Ofte	Av og til	Aldri
Ingen	☐	☐	☐
Mor	☐	☐	☐
Far	☐	☐	☐
En god venn	☐	☐	☐
En gruppe venner/gjengen	☐	☐	☐
Andre voksne	☐	☐	☐

Tenk deg at du i morgen måtte velge hva slags skole/utdanning du skulle ta i framtida. Du er usikker. Hvem ville du gå til for å få råd og hjelp?

<i>Kryss av i <u>en</u> rute for hver linje</i>	Ofte	Av og til	Aldri
Ingen	☐	☐	☐
Mor	☐	☐	☐
Far	☐	☐	☐
En god venn	☐	☐	☐
En gruppe venner/gjengen	☐	☐	☐
Andre voksne	☐	☐	☐

Hvor mye tror du at du veier?

Jeg veier kilo

Hvor høy er du?

Jeg måler cm

Hvor ofte pleier du å gjøre følgende ting? Tenk på den tida på året da det er sesong for de ulike aktivitetene.

Kryss av i den ruta som stemmer best	En eller		Sjeldnere		Aldri eller nesten aldri
	Flere ganger i uka	Omtrent en gang i uka	et par ganger i måneden	enn en gang i måneden	
Går på skitur i skog og mark	☐	☐	☐	☐	☐
Går på fottur i skog og mark	☐	☐	☐	☐	☐
Går på bær eller sopptur	☐	☐	☐	☐	☐
Kjører snøbrett eller står slalom	☐	☐	☐	☐	☐
Drar på fisketur	☐	☐	☐	☐	☐
Spille fotball, basketball, eller lignende ute	☐	☐	☐	☐	☐
Overnatter i telt ute i skog og mark (ikke campingplass)	☐	☐	☐	☐	☐
Bruker grønne friområder /parker til ulike aktiviteter som fotturer, trening, soling , lesing eller lignende?	☐	☐	☐	☐	☐

Hvor viktig er det for deg å å rette deg etter dine

foreldres meninger og holdninger når det gjelder ditt :	Svært viktig	Litt viktig	Ikke viktig
... syn på religion?	☐	☐	☐
... syn på hvordan jeg kler meg?	☐	☐	☐
... syn på hva man bør spise?	☐	☐	☐
... syn på bruk av rusmidler?	☐	☐	☐
... syn på politikk?	☐	☐	☐
... syn på valg av utdanning og yrke?	☐	☐	☐

Hvor viktig er det for deg å å rette deg etter dine **venners**

meninger og holdninger når det gjelder ditt:	Svært viktig	Litt viktig	Ikke viktig
... syn på religion?	☐	☐	☐
... syn på hvordan jeg kler meg?	☐	☐	☐
... syn på hva man bør spise?	☐	☐	☐
... syn på bruk av rusmidler?	☐	☐	☐
... syn på politikk?	☐	☐	☐
... syn på valg av utdanning og yrke?	☐	☐	☐

Nå kommer noen spørsmål om bruk av PC, datamaskiner, og mobiltelefoner

Hvor ofte bruker du PC...

	Aldri eller nesten aldri	1-3 dager per måned	En dag i uken	Flere dager i uken	Daglig eller nesten daglig
På skolen	☐	☐	☐	☐	☐
Utenom skolen	☐	☐	☐	☐	☐

Hvor lang tid pleier du vanligvis å sitte foran PC'en en hverdag utenom skolen?

Vanligvis ikke noe tid
 Mindre enn en time
 1-3 timer
 Mer enn 3 timer

Hvor ofte gjør du **vanligvis** noe av dette **utenom skolen**?

	Aldri eller nesten aldri	1-3 dager per måned	En dag i uken	Flere dager i uken	Daglig eller nesten daglig
Ser på videofilmer/DVD	☐	☐	☐	☐	☐
Spiller TV-spill (Playstation/Nintendo o.l.)	☐	☐	☐	☐	☐
Spiller PC-spill	☐	☐	☐	☐	☐
Gjør lekser eller skolearbeid på PC'en	☐	☐	☐	☐	☐
Skriver eller leser e-post	☐	☐	☐	☐	☐
Chatter med andre på nettet inkl. MSN	☐	☐	☐	☐	☐
Leter etter konkret informasjon på Internett	☐	☐	☐	☐	☐
Laster ned musikk	☐	☐	☐	☐	☐
Tegner eller jobber med bilder på PC'en	☐	☐	☐	☐	☐
Lager egne programmer, demoer, spill ol.	☐	☐	☐	☐	☐
Bruker PC til andre ting	☐	☐	☐	☐	☐

Har du mobiltelefon? Ja Nei

Hvor mange ganger snakket du i mobiltelefon i **går** (antall samtaler)?

	Ingen samtaler	1-2	3-5	6-10	11-20	Mer enn 20
	☐	☐	☐	☐	☐	☐

Hvor mange tekstmeldinger sendte du i **går**?
Hvor mange tekstmeldinger mottok du i **går**?

	Ingen meldinger	1-2 meldinger	3-5 meldinger	6-10 meldinger	11-20 meldinger	Mer enn 20
	☐	☐	☐	☐	☐	☐

Hvor mange forskjellige personer hadde du kontakt med via mobiltelefonen i **går** (samtaler / SMS)?

	Ingen personer	1-2 personer	3-5 personer	6-10 personer	11-20 personer	Mer enn 20
	☐	☐	☐	☐	☐	☐

Har du noen gang møtt personer i virkeligheten Ja Nei

som du først fikk kontakt med på Internett?

Vi tenker her på møter som er blitt avtalt via Internett, med noen du ikke kjente fra før av.

Har du eller familien din noen av de følgende tingene **hjemme**?

	Ja	Nei
Video/DVD-spiller	☐	☐
Kabel-TV eller parabolantenne	☐	☐
TV-spill (Playstation, Nintendo eller lignende)	☐	☐
PC	☐	☐
Tilgang til internett	☐	☐
Abonnement på aviser	☐	☐
Leksikon	☐	☐

Har du noe av dette **på rommet ditt**?

	Ja	Nei
TV	☐	☐
TV-spill (Playstation, Nintendo eller lignende)	☐	☐
Video/DVD-spiller	☐	☐
PC	☐	☐
Tilgang til Internett	☐	☐

Hvor ofte har du gjort følgende ting i løpet av **den siste måneden – siste 30 dager**?

	Antall ganger
<i>Hvor mange ganger har du..?</i>	
Vært på kino	.to ruter..
Vært på bibliotek	.to ruter..
Vært på diskotek	.to ruter..
Spilt teater	.to ruter..
Vært tilskuer på idrettsarrangement	.to ruter..
Vært på fest	.to ruter..

Hvor ofte har du gjort følgende ting i løpet av **det siste året – de siste 12 månedene**?

	Antall ganger
<i>Hvor mange ganger har du..?</i>	
Gått på teater	.to ruter..
Vært på revy, musikkspill etc.	.to ruter..
Gått på klassisk konsert	.to ruter..
Gått på rock- eller popkonsert	.to ruter..
Gått på kunstutstilling	.to ruter..
Vært på ferietur til syden	.to ruter..
Gått på museum	☐

I samfunnet er det noen som styrer og bestemmer på hvert sitt område. I hvilken grad har du tillit til at de i gjør det de skal?

	Meget stor tillit	Stor tillit	Litt tillit	Ikke tillit i det hele tatt
Politiet	☐	☐	☐	☐
Politikere	☐	☐	☐	☐
Skolen	☐	☐	☐	☐
Barnevernet	☐	☐	☐	☐
Dommere og advokater	☐	☐	☐	☐
Leger og sykehus	☐	☐	☐	☐
Stortinget	☐	☐	☐	☐

I det følgende er det noen spørsmål om hvordan du tenker deg at din framtid vil bli.

	Ja	Nei	Vet ikke
Tror du at du noen gang vil bli arbeidsledig?	☐	☐	☐
Tror du at du vil tjene mer og få bedre økonomi enn dine foreldre?	☐	☐	☐
Tror du at du vil bli skilt?	☐	☐	☐
Tror du at du vil komme til å eie din egen bolig?	☐	☐	☐
Tror du at du vil komme til å bli boende i Norge når du er voksen?	☐	☐	☐
Tror du at du vil komme til å få et godt og lykkelig liv?	☐	☐	☐
Tror du at du vil komme til å få en ledende stilling?	☐	☐	☐
Tror du at menneskene i din levetid vil komme til å stå overfor en omfattende global naturkatastrofe?	☐	☐	☐

Har du i løpet av det siste året ringt Røde kors hjelpetelefon for barn og unge?

- Nei, aldri
 Ja, en gang
 Ja, flere ganger

Har du sist år ringt andre hjelpetelefoner for barn og unge som Barneombudet, Redd barna eller kirkens SOS?

- Nei, aldri
 Ja, en gang
 Ja, flere ganger

Har du noen gang mottatt hjelp fra, eller vært i kontakt med noen av de hjelpetjenestene som er nevnt nedenfor:

	Ja	Nei
Barneverntjenesten	☐	☐
BUP (barne og ungdomspsykiatrisk poliklinikk)	☐	☐
PPT (pedagogisk psykologisk hjelpetjeneste)	☐	☐
Helsesenter	☐	☐
Uteseksjonen	☐	☐

Nå kommer noen spørsmål om mat og spisevaner

Kryss av for hva som passer best for deg	Alltid	Ofte	Sjelden	Aldri
Jeg er opptatt av å bli tynnere	☐	☐	☐	☐
Jeg prøver å holde diett	☐	☐	☐	☐
Jeg føler ubehag etter at jeg har spist søtsaker	☐	☐	☐	☐
Jeg trimmer for å gå ned i vekt	☐	☐	☐	☐
Jeg kaster opp etter at jeg har spist	☐	☐	☐	☐
Når jeg først har begynt å spise, kan det være vanskelig å stoppe	☐	☐	☐	☐
Jeg bruker for mye tid til å tenke på mat	☐	☐	☐	☐
Jeg føler at maten kontrollerer livet mitt	☐	☐	☐	☐

Vi er klar over at det du spiser varierer fra dag til dag. Prøv så godt du kan å gi et gjennomsnitt av spisevanene dine.

Hvor ofte pleier du å spise følgende i løpet av en uke?	Hver dag	Flere ganger i uka	1 gang i uka	Sjelden eller aldri
Frokost	☐	☐	☐	☐
Lunsj/formiddagsmat/niste	☐	☐	☐	☐
Middag alene	☐	☐	☐	☐
Middag sammen med familien	☐	☐	☐	☐
Kveldsmat	☐	☐	☐	☐
Hvor ofte opplever du måltidene i familien som koselige eller hyggelige?	☐	☐	☐	☐

Hvor ofte spiser eller drikker du følgende?

	Hver dag	Flere ganger i uka	1 gang i uka	2 - 3 ganger i måneden	Sjeldnere eller aldri
Kokte poteter	☐	☐	☐	☐	☐
Pommes frites	☐	☐	☐	☐	☐
Ris	☐	☐	☐	☐	☐
Pasta	☐	☐	☐	☐	☐
Grønnsaker	☐	☐	☐	☐	☐
Frukt/bær	☐	☐	☐	☐	☐
Fisk til middag	☐	☐	☐	☐	☐
Pizza	☐	☐	☐	☐	☐
Hamburger/pølser	☐	☐	☐	☐	☐
Kebab	☐	☐	☐	☐	☐
Sjokolade / godteri	☐	☐	☐	☐	☐
Potetgull	☐	☐	☐	☐	☐
Brus med sukker	☐	☐	☐	☐	☐

Nå kommer noen spørsmål om trening

- Driver du aktivt med noen form for trening? Ja, på egen hånd
 Ja, i idrettslag
 Trente tidligere, men ikke nå
 Nei, jeg har aldri drevet med noen form for trening

Hvis du driver med noen form for trening, hvorfor trener du?

	Svært viktig	Litt viktig	Ikke viktig
Jeg liker å konkurrere og måle krefter	☐	☐	☐
Jeg trener for å få en sunn kropp	☐	☐	☐
Jeg synes det er gøy å trene	☐	☐	☐
Jeg vil holde meg i form	☐	☐	☐
Jeg liker å være sammen med de andre på treningen	☐	☐	☐

- Dersom du er eller har vært aktiv i idrett, Jeg har aldri drevet aktivt med idrett
hvilken idrett har du vært mest Jeg har vært mest aktiv i:
aktiv i?

Hvor mange timer i uka trener eller trimmer du Ingen timer
så mye at du føler deg andpusten eller svett? Antall timer: ...tre ruter.....

Trener du i et idrettslag? Ja
 Nei

Spørsmålene under skal kun besvares av de som **ikke trener i ett idrettslag**. Hva er grunnen til at du ikke trener i ett idrettslag? Kryss av for hvor viktig du mener hver av disse grunnene er for deg.

	Svært viktig	Litt viktig	Ikke viktig
Jeg vil ikke forplikte meg til faste treninger	☐	☐	☐
Jeg har aldri vært flink i sport	☐	☐	☐
Det er for dyrt	☐	☐	☐
Ingen av vennene mine trener i idrettslag	☐	☐	☐
Det er for mye konkurranse	☐	☐	☐
Foreldrene mine liker ikke at jeg er med i et idrettslag	☐	☐	☐
Jeg har aldri vært interessert i idrett	☐	☐	☐
Jeg liker ikke folk som driver med idrett	☐	☐	☐
Føler meg ikke hjemme sammen med de som trener i idrettslag .	☐	☐	☐

Dersom du tidligere har vært med i et idrettslag, men ikke er med nå, **hvorfor slutta du?** Kryss av for hvor viktig du mener hver av disse grunnene var for deg:

	Svært viktig	Litt viktig	Ikke viktig
Det ble for mye lek og for lite seriøst	☐	☐	☐
Det ble for strenge krav om å være flink/god	☐	☐	☐
Det ble for dyrt	☐	☐	☐
Jeg måtte bruke mer tid på skolearbeid	☐	☐	☐
Foreldrene mine likte ikke at jeg var med	☐	☐	☐

Nedenfor er det listet opp en del mulige synspunkter eller målsettinger om for samfunnet. Vi vil gjerne vite hvor viktig du synes disse målsettingene er:

	Svært viktig	Litt viktig	Ikke viktig
Gi folk mer å si i viktige politiske avgjørelser	☐	☐	☐
Få til høy økonomisk vekst	☐	☐	☐
Beskytte det som er igjen av urørt norsk natur mot alle slags inngrep (f.eks veibygging og hogst)	☐	☐	☐
Redusere det offentliges innblanding i innbyggernes liv	☐	☐	☐
Beskytte miljøet mot forurensning	☐	☐	☐
Sørge for at gamle får en trygg og verdig alderdom, selv om det går på bekostning av oss unge	☐	☐	☐
Opprettholde lov og orden	☐	☐	☐
Arbeide for at Norge skal hevde seg godt i internasjonal idrett	☐	☐	☐
Bevare Norge fritt og uavhengig av internasjonal innflytelse	☐	☐	☐
Å sikre at alle som ønsker det får arbeid	☐	☐	☐
Beskytte norsk kultur og språk mot engelsk og amerikansk påvirkning	☐	☐	☐
Sørge for å bevare levedyktige bestander av de store rovdyra våre, uansett om de dreper husdyr (f.eks sau)	☐	☐	☐
Legge forholdene til rette for at Norge kan ta imot flyktninger og innvandrere	☐	☐	☐
Sikre at alle får bedre personlig økonomi	☐	☐	☐
Senke avgiftene på bensin og diesel	☐	☐	☐
Overlate mer av omsorgen for gamle til barn og andre slektninger	☐	☐	☐
Gi mer oljepenger til fattige land, istedenfor å spare oljepenger til oss selv	☐	☐	☐
Arbeide for at antallet skilsmisser skal gå ned	☐	☐	☐
Privatisere offentlige skoler	☐	☐	☐
Sørge for at ingen er fattige i Norge	☐	☐	☐

Vi er interessert i hva du tror kommer til å ha betydning for ditt valg av yrke. Kryss av for hvor mye du tror tingene nedenfor virkelig kommer til å bety for hva slags yrke du velger.

Sett <u>ett</u> kryss for hver linje	Betyr ingen ting	Betyr nesten ingen ting	Betyr litt	Betyr en god del	Betyr veldig mye
At jeg kan gjøre noe for andre	☐	☐	☐	☐	☐
At jeg kan få bruke mine spesielle evner og anlegg	☐	☐	☐	☐	☐
At arbeidet gir høy status og prestisje	☐	☐	☐	☐	☐
At jeg får mye fritid	☐	☐	☐	☐	☐
At arbeidet er samfunnsnyttig	☐	☐	☐	☐	☐
At arbeidet er skapende og iderikt	☐	☐	☐	☐	☐
At arbeidet er godt betalt	☐	☐	☐	☐	☐
At det ikke blir for mange nye vanskelige ting å lære	☐	☐	☐	☐	☐
At jeg kan arbeide med mennesker	☐	☐	☐	☐	☐
At jeg får sjansen til å skape noe ut fra egen fantasi og kreativitet	☐	☐	☐	☐	☐
At det vil bli gode muligheter til å bli leder	☐	☐	☐	☐	☐
At arbeidet ikke er for stressende	☐	☐	☐	☐	☐
At arbeidskameratene holder sammen	☐	☐	☐	☐	☐
At jeg selv kan bestemme mine arbeidsoppgaver	☐	☐	☐	☐	☐
At jeg kan gjøre rask karriere	☐	☐	☐	☐	☐
At jeg ikke er for trøtt eller sliten når jeg kommer hjem fra jobb	☐	☐	☐	☐	☐
At det er gode muligheter for å jobbe deltid	☐	☐	☐	☐	☐
At det er liten sjanse for å bli arbeidsledig	☐	☐	☐	☐	☐

Er du eller har du vært med i noen foreninger, klubber eller lag etter at du fylte 10 år?

- Ja, jeg er medlem nå
- Nei, men jeg har vært med tidligere
- Nei, jeg har aldri vært med ingen forening, klubb eller lag

Hvor interessert er du i politikk og samfunnsspørsmål?

- Svært interessert
- Ganske interessert
- Ikke særlig interessert
- Ikke interessert i det hele tatt
- Vet ikke

Er du eller har du vært med i noen av følgende foreninger, klubber eller lag? Sett kryss i de rutene som passer. Du skal bare sette ett kryss for hver av de organisasjonene/klubbene du har vært med i. (Dersom du aldri har vært med i noen organisasjon trenger du ikke svare på spørsmålet)

ORGANISASJON ELLER KLUBB	Er med i	Har vært med i
Motorklubb	☐	☐
Avholdsforening	☐	☐
Fritidsklubb	☐	☐
Idrettslag	☐	☐
Supporterklubb	☐	☐
Forening for dyrehold (hunder, kaniner, akvarier, ridning eller lignende)	☐	☐
Politisk organisasjon	☐	☐
Speideren	☐	☐
Røde kors, Norsk folkehjelp eller lignende	☐	☐
Kristne foreninger	☐	☐
Muslimsk eller annet ikke-kristent trossamfunn	☐	☐
Musikkorps, kor, orkester	☐	☐
Jakt- og fiskeforening	☐	☐
Rockeklubb/bandøvelser	☐	☐
Hobby (frimerker, modell, syforening eller lignende)	☐	☐
Miljøvernorganisasjon	☐	☐
Dataklubb	☐	☐
Mållag, ungdomslag eller 4H	☐	☐
Rollespillklubb	☐	☐
Turistforening	☐	☐
Annen organisasjon/forening/klubb		
Skriv hva :..... (husk: STORE BOKSTAVER)	☐	☐